

**UCHWAŁA RADY
GMINY WIŚNIEW
Nr XL/284/2014 r.
z dnia 28 kwietnia 2014 r.**

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025”.

Na podstawie art. 18 ust 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.) Rada Gminy Wiśniew

uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjąć program gospodarczy „Strategia Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Traci moc uchwała Nr XIX/132/04 Rady Gminy Wiśniew z dnia 27 października 2004 roku w sprawie przyjęcia Strategii Sukcesu Gminy Wiśniew.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Józef Orzyłowski

**Załącznik
do Uchwały Nr XL/284/2014
Rady Gminy w Wiśniewie
z dnia 28 kwietnia 2014 r.**

Strategia rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju Gminy Wiśniew jest podstawowym dokumentem określającym priorytety decyzyjne i operacyjne dla organów samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych Gminy do roku 2025, w tym opracowywania lub aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego, programów operacyjnych, przedsięwzięć rozwojowych i planów inwestycyjnych oraz budżetu Gminy.

„Strategia Rozwoju Gminy Wiśniew do 2025 roku” jest dokumentem otwartym, który powinien być cyklicznie aktualizowany i uzupełniany w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania, w tym szanse i zagrożenia rozwojowe.

2. Misja Gminy

Misją wspólnoty Gminy Wiśniew jest tworzenie przyjaznego otoczenia dla człowieka, w oparciu o rozwój gospodarczy, lokalne rolnictwo, wykorzystywanie zasobów przyrodniczych gminy i potencjału turystycznego, w zgodzie z zasadami ekologii, a także spożytkowanie dziedzictwa kulturowego, kreowanie atrakcyjnego wizerunku Gminy, z uwzględnieniem efektywnego wykorzystywania funduszy unijnych.

3. Wartości zasadnicze

Zasadą podstawową rozwoju Gminy i sprawą najważniejszą dla rozwoju społecznego i gospodarczego jest troska najaktywniejszych członków społeczności lokalnej o stały wzrost standardów życia wszystkich mieszkańców Gminy i wytrwałość w podejmowaniu wysiłków na rzecz ujawniania i pełnego wykorzystywania potencjału społecznego i gospodarczego Gminy.

4. Wizja Gminy

Gmina Wiśniew jest samorządem rozwiniętym rolniczo i gospodarczo, uporządkowanym przestrzennie i szczycącym się wysokimi standardami życia wszystkich mieszkańców Gminy.

5. Strategia Gminy

5.1. Problemy i wyzwania strategiczne Gminy

- Rozdrobnienie gospodarstw i działek rolnych, m.in. uniemożliwiające efektywne wykorzystanie wydajnych maszyn rolniczych.
- Wyludnianie się gminy. Starzenie się społeczeństwa.
- Brak terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i inwestycyjne.
- Niewystarczająca dostępność placówek wychowania przedszkolnego dla wszystkich dzieci (od 2,5 do 5 roku życia) oraz bazy usług opiekuńczych.
- Stagnacja rozwoju gospodarczego gminy - brak miejsc pracy.
- Zbyt wolny wzrost potencjału funkcjonujących zakładów przetwórczych na terenie gminy.

- Wzrost dochodów i zamożności mieszkańców.
- Rozwój infrastruktury technicznej.
- Aktywizacja mieszkańców. Upowszechnianie postaw pro-społecznych.
- Dostosowanie bazy dydaktycznej oraz warunków kształcenia, wychowania i opieki do potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy.
- Wpisanie się Gminy Wiśniew w rolę gminy peryferyjnej dla aglomeracji siedleckiej.

Wykorzystanie ośrodka siedleckiego jako miejsca pracy dla mieszkańców gminy, zbytu produktów rolnych oraz potencjalnych nabywców działek budowlanych lub korzystających z rekreacji na terenie gminy.

Udział w partnerstwach samorządowych pozyskujących środki finansowe z funduszy krajowych i unijnych.

Współdziałanie w zakresie uzyskania korzyści z budowanej infrastruktury – system transportowy (autostrada), sieci przesyłowe; energia odnawialna – wiatraki, mała retencja.

5.2. Założenia strategiczne dotyczące uwarunkowań rozwojowych i logiki zmian

(czynniki polityczne, społeczne/demograficzne, ekonomiczne, technologiczne, prawne, środowiskowe)

- Gmina Wiśniew pozostanie gminą wiejską, będzie miała charakter rolniczy i będzie opierała swój rozwój głównie na produkcji rolnej i przetwórstwie, wykorzystując posiadane tereny o stosunkowo dobrych warunkach do produkcji rolnej oraz walory czystego środowiska.
- Produkcja głównie rolna, przetwórstwo i rynek usług będą stabilne z tendencją wzrostową; będzie następowała stopniowa konsolidacja i intensyfikacja produkcji rolnej, zapewniająca pełne wykorzystanie potencjału społecznego i zawodowego mieszkańców.
- Gmina będzie wykorzystywała społecznie (osadnictwo) i gospodarczo dobrą lokalizację (droga krajowa 63, autostrada A2, szybka kolej-kolejowy szlak międzynarodowy).
- Liczba mieszkańców utrzymująca się w granicach 6 tys. będzie stale wzrastała, z uwagi na utrzymującą się tendencję przesiedlanie się mieszkańców miast na wieś oraz bliskość Siedlec i innych miast regionu a także dogodne warunki osiedlania się, zatrudnienia, oświaty, sieć połączeń drogowo-transportowych.
- Gmina będzie w pełni zwodociągowana i skanalizowana na terenach zwartej zabudowy oraz zgazyfikowana (przez jej teren przebiega gazociąg średniego ciśnienia).
- Baza dydaktyczna placówek oświatowych i opiekuńczych będzie dostosowana i przygotowana do świadczenia wysokiej jakości usług edukacyjnych.

5.3. Spójność strategiczna.

Kluczowe wybory i obszary strategiczne w oparciu o identyfikację najistotniejszych zjawisk i sił napędowych rozwoju Gminy

1. Rolnictwo specjalistyczne Przetwórstwo Przedsiębiorczość

Wykorzystanie rolniczego potencjału gminy.
Rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.
Rozwój przedsiębiorczości i usług w sektorach bezpiecznych środowiskowo.

Wzmocnienie istniejących i powstawanie nowych przedsiębiorstw.

Rozwój rolnictwa w tym ekologicznego poprzez innowacyjne uprawy, warzywnictwo, zielarstwo, sadownictwo. Wykorzystanie posiadanych zasobów wodnych i leśnych.

Rozwój turystyki (m.in., zielone szkoły, teren Gminy jako – jednodniowa baza rekreacyjna dla mieszkańców Siedlec).

2. Strategiczne planowanie i polityka przestrzenna

Wyznaczenie obszarów z dominującymi funkcjami: rolnymi, mieszkaniowymi, przemysłowo-przetwórczymi, sportowo-rekreacyjnymi.

Scalenie nieruchomości rolnych w celu tworzenia konkurencyjnych gospodarstw rolnych specjalistycznych o powierzchni powyżej 10 ha.

Scalenie rozdrobnionych gruntów niewykorzystanych rolniczo.

Wykorzystanie położenia Gminy i bliskości rozwijanej sieci drogowo-transportowej o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym (położenie przy drodze krajowej nr 63 i większych ośrodkach miejskich (Siedlce, Łuków) oraz w pobliżu drogi krajowej Warszawa - Terespol, a także planowanej autostrady).

3. Demografia i polityka społeczna

Stały wzrost liczby nowych mieszkańców.

Poprawa dostępu do usług wychowania przedszkolnego, podnoszenie poziomu i poprawa jakości kształcenia oraz oferty oświatowej i kulturalnej (m.in. poprzez adaptację istniejących obiektów).

Utworzenie bazy rehabilitacyjnej i usług opiekuńczych (m.in. poprzez adaptację i modernizację istniejących obiektów).

Aktywizacja mieszkańców.

4. Partnerstwo

Utworzenie planów i struktur organizacyjnych partnerstwa między-samorządowego z Miastem Siedlce i innymi gminami sąsiadującymi lub leżącymi w powiecie siedleckim, Miastem Łuków.

5. Infrastruktura techniczna

Rozwój infrastruktury technicznej:
kanalizacja z oczyszczalnią, drogi (również ułatwiające
dostęp do areałów rolnych), sieć gazowa,
teleinformatyka, alternatywne źródła energii.

5.4. Cele strategiczne Gminy

Obszar strategiczny 1	Cele 2025	Mierniki realizacji celu
1. Rolnictwo specjalistyczne Przetwórstwo Przedsiębiorczość	1. Rolne gospodarstwa ekologiczne oraz specjalistyczne działające w obszarze: rybactwo, sadownictwo i zielarstwo, pszczelarstwo	5 gospodarstw
	2. Specjalistyczne rolne gospodarstwa produkcji rolnej działające na areałach powyżej 10 ha	10 gospodarstw
	3. Specjalistyczne rolne gospodarstwa produkcji rolnej działające na areałach powyżej 50 ha	5 gospodarstw
	4. Zakłady produkcji i przetwórstwa rolnego	5 zakładów
	5. Zakłady przemysłowe i usług specjalistycznych o znaczeniu ponadlokalnym	2 zakłady

Działania Gminy wspierające cele strategiczne

- [1] Uwzględnienie potrzeb przedsiębiorców w planowaniu przestrzennym
- [2] Ułatwienia prawno-fiskalne dla przedsiębiorców – np. niskie podatki
- [3] Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie promocji (gmina przyjazna przedsiębiorcom)
- [4] Uwzględnianie potrzeb przedsiębiorców w projektach partnerstw samorządowych
- [5] Wspieranie działań porządkujących strukturę agrarną (scalenie gruntowe)

Ryzyko związane z osiągnięciem celów

- Brak rynku zbytu dla produkcji i przetwórstwa; kryzys gospodarczy i społeczny w regionie
- Zmiana przepisów unijnych i krajowych w sprawach gospodarczych i finansowych

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Obszar strategiczny 2	Cele 2020	Mierniki realizacji celu
2. Strategiczne planowanie i polityka przestrzenna	1. Wyznaczanie, wyodrębnienie i prawne uregulowanie statusu obszarów rozwoju z dominującymi funkcjami: mieszkaniowymi, rolnymi, przemysłowo-przetwórczymi oraz sportowo-rekreacyjnymi i ogólnospołecznymi	6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie ze studium
Działania Gminy wspierające cele strategiczne		
[1] Przygotowanie i realizowanie procesów i procedur uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp)		
Ryzyko związane z osiągnięciem celów		
<ul style="list-style-type: none">• Przedłużające się procedury uchwalania mpzp, niewystarczające środki budżetowe na wykonanie mpzp; brak odpowiednich map do wykonania mpzp		

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Obszar strategiczny 3	Cele 2016-2025	Mierniki realizacji celu
3. Demografia i polityka społeczna	1. Wzrost liczby mieszkańców	Liczba ludności ok. 6200 (wzrost o ok. 200 mieszkańców – 50 gospodarstw domowych)
	2. Przedszkola w obiektach istniejących zespołów oświatowych	Dwa przedszkola w pełni wyposażone i z pełną obsadą kadrową zdolne do objęcia opieką przedszkolną łącznie do 50 dzieci.
	Cel: 2016 Dom opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych świadczący usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne Dzienny zakład rehabilitacji	Jeden dom opieki społecznej całodobowy, i jeden zakład rehabilitacji w pełni wyposażony, z pełną obsadą kadrową.
	Cel: 2020	
Działania Gminy wspierające cele strategiczne		
[1] Uwzględnienie potrzeb nowych mieszkańców w planowaniu przestrzennym		
[2] Ułatwienia w uzyskiwaniu pozwoleń i decyzji niezbędnych w celu osiedlenia się nowych mieszkańców		
[3] Opracowanie koncepcji rozwoju usług edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych (do 2015 r.)		
[4] Realizacja projektów adaptacyjnych i termomodernizacyjnych w budynkach znajdujących się w zasobie majątkowym gminy		
[5] Promocja gminy jako miejsca przyjaznego dla mieszkańców i oferujących pełny zakres podstawowych usług społecznych		
Ryzyko związane z osiągnięciem celów		
<ul style="list-style-type: none">• Brak woli politycznej do podjęcia decyzji planistycznych oraz działań wykonawczych• Konkurencja ze strony innych gmin• Kryzys demograficzny, kryzys gospodarczy i ubożenie społeczeństwa w subregionie		

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Obszar strategiczny 4	Cele 2020	Mierniki realizacji celu
4. Partnerstwo	1. Funkcjonowanie Gminy w sformalizowanych partnerstwach samorządowych	Gmina formalnym członkiem co najmniej jednego partnerstwa o określonej strukturze i formie prawnej z Miastem Siedlce i innymi samorządami powiatu siedleckiego lub miejskiego obszaru funkcjonalnego. Realizacja 3 przedsięwzięć w ramach partnerstw.
	2. Współpraca z podmiotami prywatnymi w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego	Realizacja 1 przedsięwzięcia inwestycyjnego w ramach partnerstwa

Działania Gminy wspierające cele strategiczne

- [1] Przygotowanie koncepcji i podjęcie inicjatywy przystąpienia do partnerstw (2015 r.)
- [2] Zawarcie stosowanych porozumień partnerskich

Ryzyko związane z osiągnięciem celów

- Brak woli politycznej i koncepcji budowania partnerstw z gminami sąsiednimi i powiatem.
- Brak woli współpracy ze strony innych samorządów.
- Konkurencja innych gmin w obszarach strategicznego rozwoju

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Obszar strategiczny 5	Cele 2025	Mierniki realizacji celu
5. Infrastruktura techniczna	1. Modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych w miejscowości Wiśniew	Oczyszczalnia po modernizacji o przepustowości 600 m ³ /doba
	Cel 2016	Sieć kanalizacji sanitarnej charakteryzuje się następującymi parametrami: długość sieci 60 km
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	
	Cel 2020	
	2. Budowa utwardzonych i asfaltowych dróg dojazdowych do terenów zagospodarowanych rolniczo i gospodarczo	Łączna długość dróg 8 km .
	3. Modernizacja dróg gminnych i współudział w modernizacji dróg powiatowych w partnerstwie z powiatem siedleckim	Łączna długość dróg: <ul style="list-style-type: none"> • gminnych 20 km, • powiatowych 10 km.
	4. Budowa sieci gazowej	Łączna długość sieci 10 km
	5. Uzbrajanie nowych terenów przeznaczanych na cele budownictwa mieszkaniowego i inwestycji gospodarczych	Obszar uzbrojonych terenów 10 ha
	6. Odnawialne źródła energii	Ogólna moc wytwarzanej energii 10 MW

Działania Gminy wspierające cele strategiczne

- [1] Przygotowanie i realizacja wieloletnich prognoz i planów finansowych i inwestycyjnych zgodnych z priorytetami strategicznego rozwoju
- [2] Przygotowanie i realizacja rocznych planów budżetowych i wykonawczych
- [3] Przygotowanie dokumentacji projektowej i prawnej

Ryzyko związane z osiągnięciem celów

- Brak wystarczających środków budżetowych i pozabudżetowych (finansowania zewnętrznego)
- Spory dotyczące kierunków i obszarów rozwoju infrastruktury

Realizacja operacyjna celów strategicznych – założenia instytucjonalne i organizacyjne

- Cele i zadania wspierające cele strategiczne będą realizowane zgodnie z metodyką zarządzania projektami i procedurami obowiązującymi w Urzędzie.
- Każdy cel i zadanie wspierające cele strategiczne będzie realizowane przez pracowników Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, oraz w razie potrzeby przedstawicieli organów Gminy, oraz przedstawicieli społeczności lokalnej i ekspertów tematycznych i branżowych lub formalnie powołane zespoły zadaniowe (projektowe).
- Pracownicy lub zespoły będą realizowały cele i zadania w oparciu o zatwierdzony przez organ wykonawczy Gminy harmonogram rzeczowo-finansowy prac.
- Działania pracowników lub zespołów będą aktywnie wspierane przez kierownictwo Urzędu Gminy.

Załączniki:

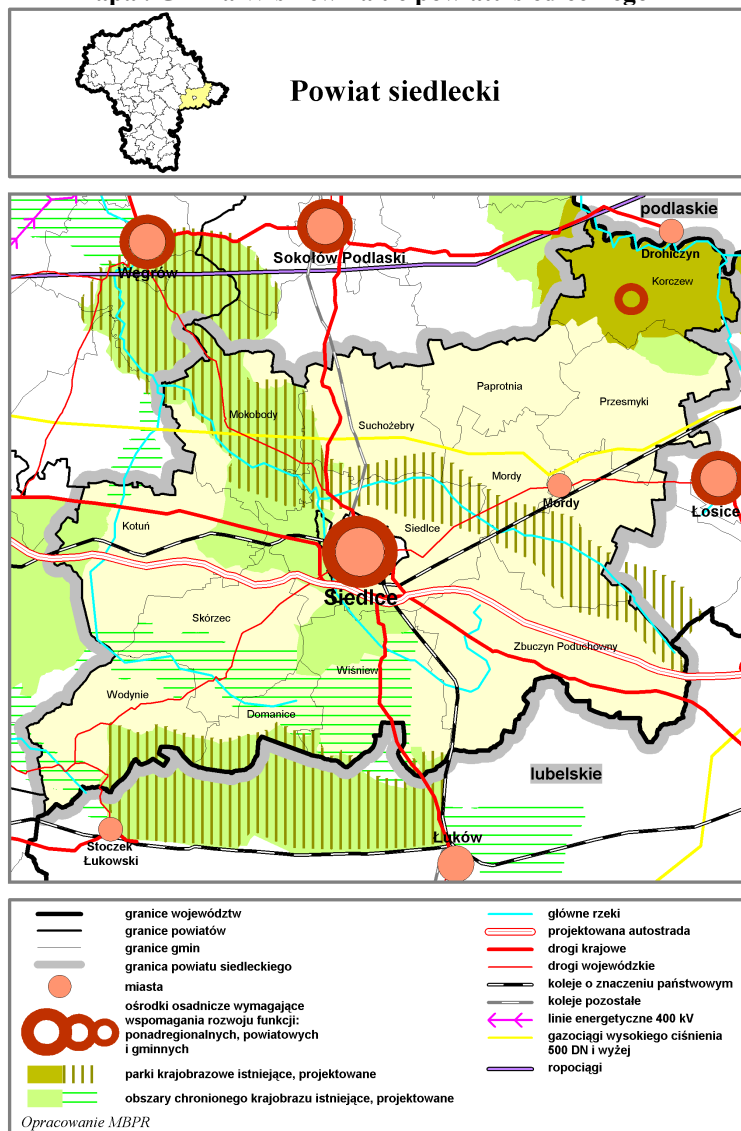
Załącznik nr I. Charakterystyka Gminy Wiśniew. Uwarunkowania rozwojowe

(Na podstawie: Załącznika Nr 1 do Uchwały Rady Gminy Wiśniew Nr XXX/221/2013 z dnia 31 lipca 2013 r. **STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIŚNIEW**).

1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Wiśniew jest położona w południowej części powiatu siedleckiego, na wschodnim krańcu województwa mazowieckiego (mapa 1). Gminy sąsiadujące to: Domanice, Skórzec, Siedlce, Zbuczyn, Łuków. Odległości drogowe z miejscowości gminnej wynoszą: do Łukowa około 18 km, do Siedlec około 12 km, do Warszawy około 100 km.

Mapa . Gmina Wiśniew na tle powiatu siedleckiego

Powierzchnia gminy - 126 km², stawia ją w grupie średnich obszarowo gmin w kraju. W ogólnej powierzchni gminy: 67,3% zajmują użytki rolne, 21,8% lasy i grunty zadrzewione

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

i zakrzewione i 10,9% pozostałe grunty i nieużytki. W strukturze powierzchni według form własności dominują grunty osób fizycznych (86,7%), w tym wchodzące w skład gospodarstw rolnych (78,0%). Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste zajmują (8,4%), w tym w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (7,8%)¹.

Liczba ludności - 5927 osób na koniec 2013 r. - stawia gminę w grupie średnich. Gęstość zaludnienia (aktualnie 46 osób na 1 km²) jest zbliżona do średniej dla gmin wiejskich. W ostatnich latach liczba ludności wykazuje niewielką tendencję spadkową. Bezwzględny ubytek liczby mieszkańców w latach 2002-2010 wynosi 59 osób (1,0%).

Gmina ma charakter rolniczy. W jej granicach znajduje się 8,5 tys. ha użytków rolnych o stosunkowo niskiej jakości (wskaźnik według IUNG 55,3 pkt) i wysokim udziale trwałych użytków zielonych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (37,4 %). Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego (6,8 ha użytków rolnych) jest odzwierciedleniem niższej struktury obszarowej gospodarstw.

Północna część gminy znajduje się w granicach Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a niewielki skrawek części południowej – w granicach Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, co stwarza preferencje do ekologicznych metod gospodarowania, pozostających w harmonii z przyrodą. Fakt ten, jak też znajdujące się na terenie gminy obiekty zabytkowe, mogą być wykorzystane w promocji walorów turystycznych gminy, a także produktów rolnych pochodzących z tego obszaru.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 63, stanowiąca fragment tzw. wielkiej obwodnicy Mazowsza, a także zmodernizowana magistrała kolejowa E-20.

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego

Gmina Wiśniew należy do gmin o podstawowej funkcji produkcji żywności. Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym jest miejscowość Wiśniew. Centralne położenie, dobre powiązania komunikacyjne z pozostałymi wsiami i Siedlcami oraz lokalizacja głównych obiektów administracji publicznej i infrastruktury społecznej determinuje funkcję

i potencjalny rozwój miejscowości gminnej. Uzupełniającą funkcję obsługi ludności pełnią wsie Radomyśl i Śmiary. Mieszkańcy wsi gminnej korzystają z sieci kanalizacyjnej i gazu sieciowego.

¹ Na podstawie wykazu gruntów nadziei 1.01.2012 r.. Starostwo Powiatowe w Siedlcach.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Tereny gminy są użytkowane na cele rolnictwa, leśnictwa, mieszkalnictwa, usług, produkcji i składowania oraz infrastruktury technicznej, zgodnie z ich przeznaczeniem określonym miejscowymi planami, a na terenach, dla których miejscowe plany nie zostały opracowane, zgodnie z dotychczasowym użytkowaniem lub użytkowaniem nowym, określonym w wydanych decyzjach o warunkach zabudowy lub decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Stan zagospodarowania gminy Wiśniew i sposób użytkowania terenów przedstawiono na rysunku studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – załącznik nr 1”

Na obszarze gminy dominuje zabudowa skoncentrowana. Przeważa układ zabudowy uliczny. Tereny zabudowane prawie wszystkich jednostek osadniczych to obustronne odcinki dróg publicznych. Osadnictwo rozproszone występuje głównie we wsiach: Nowe Okniny, Kaczory i Wiśniew- Kolonia.

Analizując rodzaje zabudowy mieszkaniowej ocenia się, że na obszarze gminy Wiśniew dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje głównie na terenie miejscowości gminnej.

Na terenie gminy można wyodrębnić tereny koncentracji usług we wsi Wiśniew i specjalistycznej produkcji rolnej (kurniki) we wsi Daćbogi. Wieś gminna jest wyposażona w infrastrukturę techniczną: wodociąg, sieć gazową, sieć kanalizacji sanitarnej oraz sieć elektroenergetyczną.

Stan zagospodarowania terenów wskazuje na małą aktywność inwestorów, co wynika z odległości od Siedlec, rozwoju układu drogowego oraz planistycznego przygotowania gminy na przyjęcie inwestorów.

Aktualny stan zagospodarowania gminy cechuje wysoki stopień ład przestrzennego. Wyrazem tego jest dominacja zabudowy skoncentrowanej oraz wyznaczanie nowych terenów na cele budowlane, jako kontynuacji istniejącej zabudowy wsi.

3. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.1. Położenie gminy na tle podziałów geograficznych Polski

Według przeprowadzonej przez J. Kondrackiego (1990) regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski gmina Wiśniew położona jest w granicach prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego i leży we wschodniej części podprowincji Nizin Środkowopolskich. Gmina Wiśniew znajduje się w południowej części mezoregionu Wysoczyzna Siedlecka należącego do makroregionu Nizina Południowopodlaska.

3.2. Charakterystyczne elementy rzeźby

Współczesna rzeźba terenu gminy Wiśniew ukształtowana została w wyniku działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz procesów denudacyjnych z okresu zlodowacenia północnopodlaskiego. Rzeźba terenu gminy jest zróżnicowana. Wysokości względne wahają się od 147 m npm w dolinie Muchawki (w rejonie Wólki Wiśniewskiej) do 177 m npm w południowej części gminy (w rejonie wsi Okniny Nowe).

Na przeważającej części terenu gminy występuje wysoczyzna polodowcowa. Stanowi ona powierzchnię płaską, miejscami lekko falistą o wysokościach względnych wynoszących około 5 m i spadkach terenu do 5%. W północno-zachodniej części gminy obszar wysoczyzny polodowcowej wyraźną krawędzią opada ku dolinie Muchawki. Krawędź ta w rejonie wsi Wólka Wołyńska i Myrcha jest wyraźnie widoczna w terenie - osiąga wysokości względne do 15 m i spadki ponad 15%.

Północną i centralną część gminy zajmuje rozległe obniżenie powytopiskowe. Utworzone ono zostało w obszarze marginalnej lądolodu. Charakteryzuje się dość wyrównanym zabagnionym dnem. Przez teren obniżenia przepływa Muchawka i Zbuczynka. Wokół obniżenia występują płaskie poziomy akumulacyjne wyniesione około 2 m ponad jego dno.

Na urozmaicenie rzeźby terenu wpływają: wzgórza i pagóry moreny czołowej, pagóry kemowe, wały ozowe, pola piasków przewianych, wydmy. Wzgórza i pagóry moreny czołowej są to niewielkie wzniesienia o wysokościach względnych od 2 do 5 m i spadkach do 5%. Występują w rejonie wsi: Stok Wiśniewski, Mościbrody, Borki-Kosiorki, Łupiny, Kaczory, a Gostchorz, Zabłocie, Okniny Podzdrój.

Wały ozowe osiągają wysokości względne do 15 m i nachylenie zboczy 5-10%. Występują głównie w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie wsi: Okniny Stare, Radomyśl i Zabłocie. Ponadto rozległy wał ozowy występuje w północno-wschodniej części wsi Borki-Paduchy.

Wieś gminna Wiśniew położona jest na rozległym wzgórzu kemowym o wysokościach względnych 5-15 m, nachyleniami zboczy do 10%. W rejonie wsi: Daćbogi, Gostchorz, Myrcha i Wólka Wołyńska występują pola piasków przewianych. Są to obszary o powierzchni lekko falistej, wysokościach względnych do 5 m i spadkach mniejszych niż 5%. Na terenach tych lub w ich sąsiedztwie występują wydmy w formie wałów i wydym parabolicznych. Większe wydmy, o wysokościach względnych 5-10 m i nachyleniu zboczy

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

do 10%, występują w rejonie wsi: Lipniak, Myrcha, Mościbrody, Wiśniew-Kolonia i Gostchorz.

3.3. Budowa geologiczna

Gmina Wiśniew położona jest w obrębie Obniżenia Podlaskiego należącego do Platformy Wschodnioeuropejskiej. Na osadach proteozoicznych zalegają tu morskie osady paleozoiku i mezozoiku oraz lądowe osady trzeciorzędu. Osady trzeciorzędowe stanowią:

- 1* oligoceńskie piaski glaukonitowe oraz piaski z wkładkami ilów;
- 2* mioceneńskie iły, piaski, mułki z wkładkami węgla brunatnego;
- 3* plioceńskie iłki i mułki z przewarstwieniami piasków drobnych.

Ponad podłożem trzeciorzędowym występują osady czwartorzędowe. Obszar gminy Wiśniew pozostawał w zasięgu 3 zlodowaceń: podlaskiego, południowopolskiego

i środkowopolskiego. Bezpośrednio na utworach trzeciorzędowych leżą osady najstarszego zlodowacenia - podlaskiego. Cały obszar gminy znalazł się w zasięgu stadiału Warty, zlodowacenia środkowopolskiego. Z tego okresu pochodzą utwory zastoiskowe powstałe w obniżeniach przed czołem nasuwającego się lądolodu. Są to iły, mułki i piaski ilaste odsłaniające się w krawędzi doliny Muchawki w okolicach wsi Okniny - Radomyśl. Również z tego okresu pochodzi glina zwałowa, która występuje na znacznej powierzchni gminy. Na glinie zwałowej zalegają moreny czołowe. Tworzą one formy wzgórz łączących się w ciągi. Najokazalszy przebiega przez okolice wsi Gostchorz. Wzgórza moreny czołowej występują również w rejonie wsi: Borki-Kosiorzki, Mościbrody, Kaczory, Łupiny, Okniny Podzdrój i Zabłocie. Zbudowane są z piasków różnoziarnistych z domieszką żwiru, niekiedy z wkładkami gliny.

Ze stadiąłem Warty związane są również formy ozowe występujące w rejonie wsi: Borki-Paduchy, Okniny Stare, Radomyśl, Zabłocie. Zbudowane są one z piasków i piasków ze żwirem, czasami przewarstwione gliną piaszczystą.

W przypowierzchniowej warstwie gruntów gminy (tj. od powierzchni terenu do głębokości 4,5 m) występują utwory plejstocenne (gliny, piaski i żwiry morenowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe) oraz utwory holocenne (piaski i mułki rzeczne, torfy bagienne i piaski eoliczne). Na przeważającej części terenu gminy w rozległym obniżeniu powytopiskowym, w dolinach i obniżeniach terenu występują utwory holocenne. Są to głównie namuły organiczne pylaste i piaski próchniczne luźne. Na znacznych powierzchniach występują torfy o miąższościach przeważnie większych niż 1 m. Na pozostałym obszarze gminy przeważają piaski i żwiry wodnolodowcowe. Są to piaski drobne z domieszką żwirów,

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

rzadziej pospółki o miąższości najczęściej około 2 m, a miejscami powyżej 4,5 m. W południowej części gminy oraz w rejonie wsi Wiśniew-Kolonia przeważają piaski wodnolodocowe. Są to piaski pylaste lub drobne średniozagęszczone o miąższości około 15 m miejscami do około 4,5 m. W rejonie wsi: Mościbrody, Borki-Kosy, Wiśniew-Kolonia, Łupiny, Kaczory, Daćbogi, Mroczyki i Radomyśl występują gliny, piaski i żwiry morenowe. Są to gliny piaszczyste, rzadziej piaski gliniaste półzwarne i twardoplastyczne, miejscami plastyczne o miąższości powyżej 4,5 m.

Przypowierzchniowa warstwa gruntów wsi Wiśniew zbudowana jest z piasków, żwirów i mułków. Są to piaski drobne i średnie, średnio-zagęszczone i zagęszczone zalegające na pospółkach podścielonych pyłami.

W rejonie wsi: Mościbrody, Borki-Kosiorki, Stok Wiśniewski, Łupiny, Kaczory, Gostchorz, Okniny, Radomyśl występują piaski, żwiry i gliny czołowomorenowe. Przeważają piaski średnie z dużym udziałem frakcji pyłowej lub pospółki średniozagęszczone i zagęszczone. Lokalnie występują gliny piaszczyste, zwarte o łącznych miąższościach większych niż 2 m.

W południowo-wschodniej części gminy oraz w Borkach-Paduchach występują piaski i żwiry wodnolodocowe, z których zbudowane są wały ozowe. Są to piaski średnie lub pospółki średniozagęszczone lub zagęszczone o miąższościach powyżej 4,5 m. Występujące głównie pomiędzy wsiami Wólka Wiśniewska, a Kolonia Wiśniew pola piasków przewianych zbudowane są z piasków drobnych i średnich luźnych o miąższościach powyżej 1,5 m.

3.4. Surowce budowlane

Jedynym surowcem mineralnym wydobywanym na terenie gminy jest kruszywo naturalne drobne i grube nagromadzone podczas akumulacji czwartorzędowej.

Na terenie gminy udokumentowano kartami rejestracyjnymi i uproszczonymi dokumentacjami geologicznymi złoża kruszywa naturalnego, w ramach których wyróżniono niżej wymienione, objęte wydanymi koncesjami na ich eksploatację:

1. Złoże „Łupiny” o powierzchni 1,91 ha, zasobach geologicznych w ilości 280 tys. ton., w obrębie wzgórza morenowego. Położone w granicach miejscowości Łupiny. W ewidencji gruntów w obrębie działek nr 565, 566/1, 566/2, 568, 569 i 570/1. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RB.751/1/12/2004 z dnia 29.12.2004r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 1TG.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

2. Złoże „Kaczory I” o pow.0,67 ha, zasobach geologicznych możliwych do wydobywania w ilości 15 655 ton. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, na części działek oznaczonych numerami: 213, 215, 217, 220 i 222. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RŚ.6522.3.2011 z dnia 16.02.2011r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 2TG.
3. Złoże „Kaczory II” o powierzchni łącznej 0,60 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, na części działek oznaczonych numerami: 125 i 127. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RŚ.751-1/7/09 z dnia 03.07.2009r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 3TG.
4. Złoże „Kaczory - Tworki” o łącznej powierzchni 0,456 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, na części działek oznaczonych numerami: 87 (pole A), 77 i 79 (pole B). Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RS.751/1/2/2000/2001 z dnia 08.-05.2001r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 4TG i 4ATG.
5. Złoże „Okniny Nowe” o powierzchni 4,92 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działkach oznaczonych numerami: 1329, 1330, 1331 i 1332. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach PŚ.744.20.2011.PS z dnia 25.05.2011 zmieniająca decyzję z dnia 17.05.2000 r. dot. złoża „Okniny Nowe I”. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 5TG.
6. Złoże „Okniny Stare” o powierzchni 1,42 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działkach oznaczonych numerami: 1670/1, 1177/1 i 1668/4. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RB.751/1/4/02/04 z dnia 27.04.2004 r.. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 6TG.
7. Złoże „Okniny Stare – Pole B” o powierzchni 1,98 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działce oznaczonej numerem 1179/1. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RŚ.751-1/6/08 z dnia 26.11.2008r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 7TG.

Odkrywki eksploatowane, bez uregulowanej strony formalno-prawnej

1. *Myrcha*

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Trzy małe wyrobiska o wymiarach około 20x20 m każde i głębokości do 1,5 m. Kruszywo naturalne grube, eksploatacja dorywcza, na potrzeby okolicznych mieszkańców.

2. Stok Wiśniewski

Wyrobisko o wymiarach 50x100 m głębokości do 4,0 m. Piaski drobnoziarniste z wkładkami żwiru. Dno zarośnięte, częściowo zawodnione. Ślady aktualnego wydobywania.

3. Borki-Soldy

Wyrobisko na obszarze wzniesienia ozowego. Wydobywanie piasku drobnego, dorywcze, na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 1,0 ha, nadkład do 0,4 m, głębokość wydobywania do 2,0 m.

4. Borki-Paduchy

Dwa wyrobiska w obrębie płata utworów lodowcowych. Wydobywany jest piasek drobny i średni na potrzeby okolicznych mieszkańców w sposób chaotyczny. Powierzchnia 1,0 ha, nadkład do 0,7 m, głębokość wydobywania do 2,0 m. Niecka zarośnięta samosiewkami, zaśmiecona.

5. Okniny-Podzdół

Punkt eksploatacji piasków drobnych z przewarstwieniami żwirów na obszarze wzniesienia z utworów czołowomorenowych. Wydobywanie dorywcze na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 0,5 ha, nadkład do 0,2 m, głębokość wydobywania do 4,0 m. Niecka częściowo zarośnięta samosiewkami.

6. Okniny Stare

Wyrobisko w obszarze wzniesienia czołowomorenowego, zbudowanego z piasków ze żwirem. Wydobywanie dorywcze na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 0,1 ha, nadkład do 0,2 m, głębokość wydobywania do 3,0 m.

7. Okniny Stare

Odkrywka na południowym krańcu wsi Okniny Stare. Eksploatowane jest kruszywo naturalne grube. Dwa wyrobiska o powierzchni około 0,5 ha i głębokości do 2,0 m.

8. Nowe Okniny

Połączone ze sobą dwa wyrobiska o sumarycznej powierzchni 0,5 ha i głębokości do 4,0 m. W części południowo-zachodniej aktualna eksploatacja, część północno-wschodnia nie eksploatowana i fragmentarycznie zrekultywowana. Wydobywane jest kruszywo naturalne grube w obrębie płata osadów lodowcowych.

9. Nowe Okniny

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Wyrobyiska o powierzchni 0,2 ha i głębokości do 3,0 m. Eksploatacja wstrzymana, w dnie wyrobiska woda. Wydobywane jest kruszywo naturalne grube w obrębie płata osadów lodowcowych.

10. *Kaczory*

Cztery wyrobiska w obrębie utworów czołowomorenowych, zlokalizowane w środkowej części wsi na południe od zabudowań. Największa odkrywka ma powierzchnię 0,5 ha i głębokości do 6,0 m, pozostałe o powierzchni około 0,2 - 0,3 ha i głębokości do 5,0 m. Wszystkie eksploatowane.

11. *Kaczory*

Wyrobyisko w obrębie utworów czołowomorenowych, zlokalizowane na zachodnim krańcu wsi na południe od zabudowań. Odkrywka ma powierzchnię 0,5 ha i głębokość do 6,0m Niecka zarośnięta, wydobywanie zaniechane.

12. *Kaczory*

Nieczynna kopalnia pospółki o wymiarach 100x40 m i głęb. do 5,0 m. Możliwość powiększenia obszaru eksploatacji.

13. *Łupiny*

Stare wyrobisko o pow. 0,5 ha w sąsiedztwie udokumentowanego złoża „Łupiny”. Obecnie aktualne wydobywanie z dna niecki piasków i żwirów lodowcowych.

3.5. Gleby

Skałą macierzystą gleb gminy Wiśniew są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe (głównie piaski) oraz utwory współczesne (mady, torfy, mursze). Pod względem typologicznym gleby gminy są mało zróżnicowane. Są to gleby bielcowe, pseudobielcowe oraz brunatne wylugowane. W dolinach i obniżeniach terenu występują gleby hydrogeniczne: torfowe, murszowo-torfowe oraz murszowo-mineralne. Największe obszary tych gleb występują w centralnej i północno-wschodniej części gminy.

Na terenach niebędących dolinami i obniżeniami przeważają gleby pseudobielcowe wytworzone z piasków słabogliniastych lub gliniastych lekkich. Miejscami występują czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych lekkich oraz gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasków gliniastych lekkich lub pyłów zwykłych.

Wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby kompleksu żytinio-ziemniaczanego słabego oraz żytinio-ziemniaczanego dobrego. Największe, zwarte obszary tych gleb występują w południowej i wschodniej części gminy. Na pozostałych terenach gleby te występują w postaci rozdrobnionych konturów.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Użytki zielone gminy zaliczane są głównie do kompleksu średniego trwałych użytków zielonych.

Większość gleb gminy charakteryzuje się średnią i niską zasobnością w składniki pokarmowe. Przeważają gleby V-VI klasy bonitacyjnej. Gleby najlepsze występują we wsiach: Borki-Paduchy, Daćbogi, Mościbrody. Gleby najslabsze występują we wsiach: Lipniak, Stok Wiśniewski, Śmiary.

3.6. Wody powierzchniowe

Gmina Wiśniew jest położona w dorzeczu Bugu i odwadniana jest przez rzeki Muchawkę i Zbuczynkę. Muchawka, lewobrzeżny dopływ Liwca, wypływa na wysokości ok. 165 m n.p.m. z zabagnionego obniżenia w rejonie wsi Śmiary. Płyne przez teren gminy, kilkakrotnie zmieniając kierunek - początkowo z zachodu na wschód, potem na północny wschód, następnie na północ, a od ujścia Zbuczynki na północny zachód. W okolicach Wiśniewa rzeka wypływa na teren płaski, zabagniony, pocięty siecią rowów melioracyjnych. W rejonie wsi Mościbrody w dolinie Muchawki znajdują się stawy.

Zbuczynka, prawobrzeżny dopływ Muchawki przepływa przez obszar obniżenia powypotiskowego pomiędzy wsiami Borki-Sołdy, Borki-Paduchy i Ciosny.

Dominującą formą występowania wód stojących na terenie gminy są stawy. Zlokalizowane są one na terenie wsi: Mościbrody (grunty pod wodami zajmują 130,7 ha), Łupiny (8,2 ha) oraz Stok Wiśniewski (0,6 ha). Znaczne powierzchnie stawów są zakrzaczone i zdewastowane - wymagają rekultywacji. Inne antropogeniczne zbiorniki wód stojących na terenie gminy to: wyrobiska potorfowe, zbiorniki przeciwpożarowe i rowy melioracyjne.

Naturalnymi zbiornikami wód stojących są niewielkie oczka śródbagiennie o zmiennym poziomie lustra wody uzależnionym od pory roku i ilości opadów atmosferycznych oraz wypełnione wodą (głównie po roztopach i ulewnych deszczach) dna zagłębień bezodpływowych, stanowiące pozostałości po istniejących niegdyś jeziorach polodowcowych.

3.7. Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym gmina Wiśniew leży w obrębie Niecki Mazowieckiej zbudowanej z utworów kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Główny poziom wodonośny tej jednostki związany jest z piętnem trzeciorzędowym. Utwory trzeciorzędowe zalegają na dużych głębokościach, a wody warstwy trzeciorzędowej charakteryzują się

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

zwiększoną zawartością związków żelaza i manganu, w związku z czym dla celów pitnych wymagają uzdatnień. Na terenie gminy brak jest studni ujmujących wody z warstwy trzeciorzędowej.

Ludność gminy zaopatruje się w wodę głównie z pierwszego poziomu wodonośnego pochodzącego z piaszczystych utworów czwartorzędowych. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wodonośnego uzależniona jest od budowy geologicznej, przepuszczalności gruntów i rzeźby terenu. Najpłycej (0-1,0 m ppt) poziom ten występuje w dolinach i obniżeniach terenu. Charakteryzuje się on zwierciadłem swobodnym, powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wahania zwierciadła tej warstwy wodonośnej uzależnione są od wahań wody w rzekach oraz od intensywności zasilania wodami opadowymi i roztopowymi. Na obszarach wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny występuje głębiej niż 2 m ppt.

W obrębie dolin rzecznych i rozległych obniżeń powytopiskowych pierwszy poziom wodonośny nie jest izolowany. W południowej części gminy pierwszy poziom wodonośny jest średnio izolowany. Natomiast na północno-zachodnich terenach gminy (wsie: Mościbrody, Helenów, Borki-Paduchy) pierwszy poziom wodonośny jest dobrze izolowany. Występujący na znacznych obszarach gminy brak trudno przepuszczalnej warstwy izolującej wody pierwszego poziomu wodonośnego przed zanieczyszczeniami z zewnątrz sprawia, że wody te są zanieczyszczone chemicznie i bakteriologicznie.

Wody głębszych warstw wodonośnych nie budzą zastrzeżeń pod względem bakteriologicznym. Charakteryzują się natomiast zwiększonymi wskaźnikami żelaza i manganu i dla celów pitnych wymagają uzdatnień.

3.8. Klimat

Gmina Wiśniew położona jest w regionie klimatycznym Mazowiecko-Podlaskim. Region ten charakteryzuje się wpływami ostrego klimatu kontynentalnego, wyrażającego się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą. Średnia temperatura lipca wynosi w tej krainie 18,2° C, średnia temperatura stycznia -3,2° C, okres trwania zimy przeciętnie 97 dni, a lata 98 dni. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 78.

Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze gminy Wiśniew wynosi około 7,4°C Najcieplejszy jest lipiec, ze średnią temperaturą 17,6 - 18,2°C, najzimniejszy styczeń, którego średnia temperatura wynosi - 4,3 - 4,9°C. Ujemne są także średnie wieloletnie temperatury listopada oraz marca. Powoduje to, że zima jest długa i dosyć ostra. W ciągu roku występuje średnio 130 dni z przymrozkami, które sporadycznie mogą występować także w

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

maju i we wrześniu. Dni mroźnych (o temperaturze maksymalnej poniżej 0°C) jest średnio 53, a dni bardzo mroźnych (temperatura minimalna poniżej -10°C) jest 27. Okres bezprzymrozkowy trwa 155 dni, a okres wegetacyjny 210 dni.

Średnia względna roczna wilgotność powietrza wynosi 81%. Największa wilgotność występuje w zimie (od listopada do marca) z maksimum przypadającym na grudzień (88%). Najniższa jest wiosną i latem - w maju osiąga wartość 72%. Średnia roczna wartość zachmurzenia wynosi 6,5 stopnia pokrycia nieba. Największe zachmurzenie przypada na okres zimowy - w listopadzie wynosi 8,3, a najmniejsze we wrześniu (5,4).

Średnia roczna wielkość opadów atmosferycznych na terenie gminy wynosi około 550 mm. Najniższe opady notuje się w okresie od stycznia do kwietnia, kiedy wynoszą około 30 mm miesięcznie. Maksimum opadów przypada na lipiec, kiedy średnia miesięczna wynosi 80 mm.

Na obszarze gminy Wiśniew przeważają wiatry zachodnie. Około 15% wiatrów pochodzi z tego kierunku. Częste są także wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie. Najrzadziej notowane są wiatry z kierunku północno-wschodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 m/sek. Wiatry silne i bardzo silne występują rzadko i pochodzą z kierunku zachodniego.

Wnioski:

- warunki klimatyczne na terenie gminy nie odbiegają od przeciętnych dla regionu siedleckiego,
- lokalne odkształcenia warunków klimatycznych są niewielkie i związane głównie z występowaniem wód powierzchniowych.

3.9. Położenie gminy Wiśniew na tle Krajowej Sieci Ekologicznej (ECONET – PL)

Na terenie gminy wyróżniono:

- jeden obszar przyrodniczy o randze krajowej (w dwóch fragmentach),
- jeden obszar o randze regionalnej,
- dwa obszary o randze lokalnej.

Obszary o randze krajowej

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Obszary o randze krajowej obejmują stosunkowo niewielkie fragmenty dużego, liczącego 100 km² kompleksu leśnego, położonego w większości w sąsiedniej gminie Łuków i wykazującego bardzo wysokie walory przyrodnicze. Na terenie gminy Wiśniew występuje on w dwóch fragmentach: jeden przy południowo-zachodniej granicy gminy oraz drugi przy granicy południowo-wschodniej. Pierwszy fragment wchodzi w granice Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszary te kwalifikują się do objęcia Łukowskim Parkiem Krajobrazowym.

Obszary o randze regionalnej

Na terenie gminy Wiśniew znajduje się jeden bardzo rozległy obszar o randze regionalnej, obejmujący północno-zachodnią oraz częściowo środkową i południowo-wschodnią część gminy. W jego granice wchodzi największy na terenie gminy kompleks leśny oraz szerokie i rozczłonkowane doliny Muchawki, Zbuczynki i innych cieków. W granicach tego obszaru znajduje się duży kompleks stawów rybnych w Mościbrodach oraz projektowany rezerwat przyrody. Północny fragment tego obszaru znajduje się w granicach Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, natomiast fragment południowy wchodzi w granice otuliny projektowanego Łukowskiego Parku Krajobrazowego.

Obszary o randze lokalnej

W granicach gminy wyznaczono obszary spełniające kryteria obszarów o randze lokalnej. Są to dwa niewielkie kompleksy leśne położone w całości w granicach gminy: jeden z nich znajduje się na południe od wsi Pluty, drugi na północ od drogi Łupiny - Domanice, przy zachodniej granicy gminy.

3.10. Obszary i obiekty prawnie chronione

W granicach gminy występują niewielkie fragmenty obszarów Natura 2000: SOO „Gołobórz” o symbolu PLH 140028 i OSO „Lasy Łukowskie” o symbolu PLB 060010, fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu: Łukowskiego i Siedlecko-Węgrowskiego oraz trzy pomniki przyrody.

1) Obszar Natura 2000 OSO „Lasy Łukowskie” o symbolu PLB 060010, którego niewielki fragment (4,3 ha) jest położony na terenie gminy Wiśniew, stanowi duży i zwarty drzewostan. Jego najcenniejszym elementem są bory mieszane z jodłą. Największe skupienia

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

jodły w uroczyskach Jata i Topór, są objęte ochroną rezerwatową. Obszar ten stanowi ostoję dla co najmniej 16 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a trzy spośród nich zostały wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze, jako gatunki zagrożone. Znajdują się tu takie gatunki ptaków jak: bocian czarny i biały, trzmielojad, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, uszatka błotna, dzięcioł czarny i średni, lerka, świergotek polny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan i lelek.

2) Obszar Natura 2000 SOO „Gołobórz” o symbolu PLH 140028 jest w zasadniczej części położony w gminie Siedlce. W gminie Wiśniew znajduje się tylko jego niewielka część południowo-wschodnia.

Gołobórz stanowi bardzo ciekawy przykład rzeźby lodowcowej i polodowcowej o specyficznej budowie geologicznej i zróżnicowanych pod względem geomorfologicznym krajobrazach. Gołobórz znajduje się w strefie moreny czołowej, a wysokości bezwzględne kształtują się na poziomie około 148 do 152 m, przy deniwelacji terenu wynoszącej około 30 m. Teren pochylony jest w kierunku południowym. W jego północnej i środkowej części rozciągają się piaszczyste wydmy o różnych formach morfologicznych, przybierających kształty łuków, paraboli i wałów. Na wschód od nich znajduje się niecka wytopiskowa po martwym lodzie oraz dolina erozyjno-denudacyjna, która tworzy sieć drobniejszych form. W południowej części Obszaru znajduje się taras nadzalewowy rzeki Muchawki. Prawie 80% obszaru porastają zbiorowiska leśne. Pod względem powierzchni dominują bory mieszane i bory sosnowe reprezentujące pełną skalę wilgotnościową siedlisk, od skrajnie suchych po bagienne. Ponadto występują tu olsy oraz grądy tworzące mozaikę z płatami dąbrów świetlistych. Teren niezalesiony porastają zbiorowiska wrzosowiskowe, murawowe, ziołoroślowe, szuwarowe i zarośla wierzbowe. Północna część Gołoborza stanowi użytkowany poligon wojsk lądowych.

3) Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005r. w sprawie łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91, poz. 2448)

Położony jest między Łukowem a Stoczkiem Łukowskim, obecnie w granicach województw mazowieckiego i lubelskiego zajmując powierzchnię 22.890 ha. W granice obszaru wchodzi fragmenty 5 gmin: Łuków, Stoczek Łukowski, Wodynie, Wiśniew i Domanice oraz miast: Łuków i Stoczek Łukowski. W granicach gminy Wiśniew Łukowski Obszar Chronionego zajmuje 332 ha, co stanowi 1,45% pow. obszaru i 2,65% pow. gminy.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

W granice obszaru na terenie gminy Wiśniew wchodzi tylko północne fragmenty kompleksu leśnego Kryńszczak.

Najważniejszy fragment całego Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zajmuje duży kompleks leśny Kryńszczak, w granicach, którego znajdują się dwa bardzo cenne rezerваты przyrody, chroniące m.in. naturalne stanowiska jodły. Jest to rezerwat Topór położony w pobliżu południowo-zachodniej granicy gminy oraz rezerwat Jata - jeden z nielicznych na Nizinie Mazowieckiej rezerwat ściśle chroniący naturalne stanowisko jodły. Zarówno w rezerwach, jak i w całym kompleksie leśnym, występuje wiele gatunków rzadkich zwierząt i roślin. Teren ten jest jedną z ważniejszych ostoi faunistycznych w Polsce.

4) Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91, poz. 2449).

Położony jest w środkowej części byłego woj. siedleckiego obejmując dolinę środkowego Liwca, fragmenty dolin Kostrzyna, Muchawki, Czerwonki, Myrchy i Sosenki oraz tereny przyległe. Zajmuje powierzchnię 35.840 ha, z czego na terenie gminy Wiśniew znajduje się 3703 ha (29,5% powierzchni gminy). Obejmuje północną część gminy - największy kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski), stawy rybne w Mościbrodach oraz fragmenty doliny Muchawki w rejonie Myrchy.

3) Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wiśniew w rejestrze pomników znajduje się 3 drzewa:

1. Dąb szypułkowy położony przy leśniczówce w Stoku Wiśniewskim (Nadleśnictwo Siedlce) w oddziale 164f, przy szosie. Obwód pnia wynosi 340 cm, a wysokość 24 m. Objęty ochroną w roku 1973 (nr w rejestrze pomników - 84).
2. Lipa drobnolistna położona w miejscowości Wólka Wiśniewska, przy drodze. Obwód pnia wynosi 400 cm, a wysokość 18 m. Objęta ochroną w roku 1974 (nr w rejestrze pomników - 115).
3. Jesion wyniosły położony w miejscowości Mościbrody, na terenie parku dworskiego. Obwód pnia wynosi 543 cm, a wysokość 35 m. Objęty ochroną w roku 1990 (nr w rejestrze pomników - 465).

Lokalizację obszarów prawnie chronionych i pomników przyrody naniesiono na rysunku studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

3.11. Krajobrazy przyrodnicze

Na terenie gminy Wiśniew występują wszystkie trzy typy krajobrazów przyrodniczych: rolniczy, dolinny i leśny. W obrębie krajobrazu rolniczego w Łupinach i Mościbrodach występują kompleksy stawów rybnych. Największą powierzchnię zajmuje krajobraz rolniczy, stanowiący około 45 % powierzchni gminy, następnie krajobraz dolinny - 27 % i leśny – około 21%. Charakterystykę poszczególnych typów krajobrazów przedstawiono poniżej.

Krajobraz rolniczy

W gminie Wiśniew jest dominującym typem krajobrazu, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla pól i łąk krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy południowego Podlasia jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie środowisk pól i łąk krajobrazu rolniczego. Pod tym względem, krajobraz gminy wyróżnia się znaczną różnorodnością świata roślin i zwierząt, w porównaniu z wieloma innymi gminami.

Krajobraz dolin rzek

Szczególne znaczenie - z przyrodniczego punktu widzenia - mają doliny rzeczne. Na terenie gminy Wiśniew jest to dolina Muchawki, która bierze początek na terenie gminy Wiśniew w rejonie wsi Mroczyki i Śmiary. Dolina jest zmeliorowana i w znacznym stopniu przekształcona. Użytki zielone występujące głównie w bardzo rozległej dolinie Muchawki posiadającej liczne boczne rozgałęzienia, rozciągające się niemal na całym obszarze gminy. Udział łąk i pastwisk w ogólnej strukturze gruntów wynoszący 29,4% jest niemal dwukrotnie wyższy od średniej dla byłego województwa siedleckiego, która wynosi 15,2%. Mniejsze fragmenty łąk i pastwisk występują także w innych częściach gminy.

Naturalne torfowiska niskie zostały przesuszane i zamienione w łąki, a miejscami w pastwiska. Wraz ze zmianą stosunków wodnych i intensywnym użytkowaniem rolniczym,

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

pierwotne zespoły roślinne uległy przekształceniu. Z zespołów łąkowych i pastwiskowych powierzchniowo dominują łąki owsicowe, ostrożeńcowe i zbiorowiska ziołoroślowe złożone z wysokich roślin dwuliściennych. Miejscami, głównie w torfiankach, występują zbiorowiska wodne i szuwarowe. Niemal na całym obszarze łąk w dolinie Muchawki występują lokalnie łożowiska, najczęściej w formie niewielkich kęp i na obrzeżach olsów. Zbiorowiska wodne i szuwarowe najliczniej występują na stawach w Mościbrodach oraz (w znacznie mniejszym zakresie) na niewielkich stawach w Łupinach. Ze zbiorowisk leśnych w dolinach i obniżeniach terenu najczęściej występują - chociaż nielicznie i w małych płatach - olsy i łągi olszowo - jesionowe.

Podstawowe zespoły ptaków występujące w dolinie Muchawki to gatunki typowe dla łąk i łożowisk. Oprócz gatunków licznych w takich środowiskach, jak skowronek polny, pliszka żółta, pokląskwa, świergotek łąkowy, czajka, występują gatunki rzadkie, takie jak: bekas kszyski, rzyk, cyranka, derkacz, przepiórka i inne. Ze względu na dużą powierzchnię, łąki są często wykorzystywane jako miejsce żerowania przez bociany białe i czarne oraz przez ptaki drapieżne gnieźdzące się w pobliskich dużych kompleksach leśnych.

Krajobraz leśny

Na terenie gminy Wiśniew występuje jeden duży kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski), położony w północno-zachodniej części gminy. Las ten posiada nieregularny kształt, bardzo rozbudowaną linię brzegową i liczne wewnętrzne polany. Kompleks ten niemal w całości położony jest w granicach gminy Wiśniew.

Od strony południowo-zachodniej w granice gminy wchodzi duży kompleks Kryńszczak, leżący w sąsiedniej gminie Łuków, natomiast od strony południowo-wschodniej wchodzi inny - znacznych rozmiarów - kompleks, stanowiący przedłużenie Kryńszczaka.

Mniejsze powierzchniowo lasy i zadrzewienia występują na całym obszarze gminy, jako jeden z podstawowych elementów krajobrazu.

Zbiorniki wodne

Na terenie gminy występuje jeden z ciekawszych pod względem przyrodniczym kompleks stawów rybnych w Mościbrodach. Stwierdzono tu liczne występowanie wielu gatunków ptaków wodnych i szuwarowych, w tym tak rzadkich jak zielonka, bąk, płaskonos, sieweczka *rzeczna*., płaskonos, podróżniczek, brzęczka, perkoz rdzawoszyi, perkoz dwuczuby. Z ptaków liczniej występujących gniazdują tu kaczki (krzyżówka, cyranka, czernica, głowienka), a także błotniak stawowy, wodnik, kokoszka wodna, łyska i inne. W dolinie Muchawki nielicznie występują torfianki, zasiedlane przez niektóre z wyżej

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

wymienionych gatunków. Z naturalnych zbiorników wód stojących spotykane są niewielkie „oczka wodne” powstałe w naturalnych zagłębieniach terenu, będące najczęściej pozostałościami dawnych jezior bezodpływowych. Ponadto na terenie gminy na uwagę zasługują stawy w Łupinach.

3.12. Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy są w większości położone na obrzeżach gminy. Wchodzą one w skład dużych kompleksów leśnych położonych na terenach sąsiednich gmin. Wyjątek stanowi część północno-zachodnią, gdzie w całości występuje największe uroczysko, złożone głównie z lasów państwowych Uroczysko „Myrcha Stok”, do którego przylegają nieregularne fragmenty lasów niepaństwowych (łącznie około 900 ha). W tej części gminy widoczne są również trzy mniejsze kompleksy Uroczysko Koty i Uroczysko Mościbrody, należące do lasów państwowych oraz kompleks lasów chłopskich wsi Wiśniew, Stok Wiśniewski i Wólka Wiśniewska. W części południowo-zachodniej lasy prywatne, należące do gruntów wsi Mroczyki i Daćbogi przylegają do północnej części dużego kompleksu leśnego Uroczysko Jagodne, położonego głównie w gminie Łuków. W części północno-wschodniej przylegają do niego również lasy prywatne wsi Okniny i Radomyśl. W południowej części gminy są dwa stosunkowo regularne fragmenty lasów chłopskich (wsie Gostchorz, Pluty). Na pozostałym obszarze rozdrobnienie powierzchni leśnej jest znaczne. W części wschodniej dominują niewielkie kilku bądź kilkunasto hektarowe fragmenty lasów niepaństwowych o charakterystycznym, nieregularnym kształcie należące do wsi Borki-Paduchy, Borki-Kosiorki, Borki-Sołdy oraz Ciosny.

Lasy ochronne

Na terenie gminy Wiśniew występują lasy ochronne, położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miasta Siedlce, liczącego ponad 50 tys. mieszkańców. Są one położone w następujących oddziałach: 145-149, 155-166, 172, 183, 190 na łącznej powierzchni 417,06 ha (powierzchnia leśna 384,14 ha).

Pozostałe to lasy gospodarcze, których podstawowym celem jest produkcja surowca drzewnego.

Charakterystyka siedliskowa, drzewostanowa i wiekowa lasów państwowych

W lasach państwowych na terenie gminy Wiśniew występuje 9 typów siedliskowych lasu. Zdecydowanie przeważają siedliska borowe, których łączny udział wynosi 89% powierzchni leśnej. Wśród siedlisk borowych dominuje bór mieszany świeży BMśw (około

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

50% pow. leśnej). Mniejszy jest udział boru świeżego Bśw, którego powierzchnia wynosi około 30%). Pozostałe siedliska borowe tj. bór mieszany wilgotny Bmw, bór wilgotny W i bór bagienny B., stanowią niewielki procent. Wśród siedlisk żyznych największą powierzchnię zajmuje ols Ol. Zdecydowanie mniejsze udziały mają las mieszany wilgotny LMw, las mieszany świeży LMśw oraz las wilgotny Lw. Na terenie gminy Wiśniew, podobnie jak na całym obszarze niżowej części Polski, dominują drzewostany sosnowe, które występują na powierzchni około 700 ha (około 85% pow. leśnej). Drzewostany olszowe i brzożowe stanowią około 14% powierzchni leśnej, a pozostałe gatunki (świerk, grab i dąb) około 1%.

W drzewostanach występują gatunki domieszkowe takie jak: osika, sporadycznie buk, modrzew, jodła. W podroście spotyka się: dąb, modrzew, jodłę, sosnę. W warstwie podszytu występują: kruszyna, leszczyna, czeremcha, jarzębina, bez czarny, brzoza, dąb, jałowiec, świerk, osika.

W strukturze wiekowej dominują drzewostany III i IV klasy wieku. Dużą powierzchnię zajmują także drzewostany młodszych klas wieku tj. I i II. Brak jest powierzchni niezalesionej (zręby zaległe, halizny i płazowiny). Struktura wiekowa tych drzewostanów jest korzystna i ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie tych środowisk, jako systemów przyrodniczych.

3.13. Zagrożenia środowiska

W gminie Wiśniew zarejestrowano obiekty uciążliwe lub szkodliwe dla środowiska w skali lokalnej. Są to:

- kurniki we wsi Daćbogi, Pluty i Okniny,
- warsztat mechaniki pojazdowej we wsi Zabłocie,
- stacja paliw we wsi Wiśniew,
- linia kolejowa.

Droga krajowa Siedlce - Łuków ma charakter ponadlokalny i powoduje przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu i dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza.

Obserwuje się systematyczne zwiększenie się zanieczyszczenia miedzią, stabilizację w zanieczyszczeniach cynkiem oraz spadek zanieczyszczeń ołowiem i kadmem.

Gmina Wiśniew nie jest objęta badaniami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Zanieczyszczenia powietrza

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza są: lokalne kotłownie w indywidualnych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i transport samochodowy.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych

Zanieczyszczenia wód spowodowane są niedostatecznym wyposażeniem gminy w kompleksową infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną - przede wszystkim kanalizację sanitarną. Ścieki związane z zabudową mieszkaniową oraz zakładami produkcyjno-usługowymi trafiają bardzo często do nieuszczelnionych szamb. Na złą jakość wód podziemnych i powierzchniowych mają także wpływ zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego oraz z powietrza.

Na terenie gminy użytkowe warstwy wodonośne są dość dobrze izolowane od powierzchni terenu i nie są narażone na zanieczyszczenie. Jednak w rejonach zabudowy nieskanalizowanej głównym problemem jest zanieczyszczenie I poziomu wód gruntowych, ujmowanych studniami przydomowymi. Jakość wód w studniach jest zła, głównie są one zanieczyszczane związkami azotowymi. Natomiast jakość wody podziemnej z ujęć głębinowych jest objęta badaniami i oceniana jako dobra lub bardzo dobra. Niekiedy mogą w niej wystąpić podwyższone zawartości związków żelaza i manganu.

Zanieczyszczenia gruntu

Brak badań stanu zanieczyszczenia gruntu na terenie gminy nie pozwala na jednoznaczne określenie stopnia degradacji.

Hałas

Wykonane pomiary hałasu przy drodze krajowej wykazały nieznaczne uciążliwości w badanych punktach.

Gospodarka odpadami

Gmina posiada oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia zlokalizowana jest w miejscowości gminnej i posiada przepustowość 200 m³ na dobę. Jednak obecnie na terenie gminy sieć kanalizacji jest niewystarczająca. Niewielki odsetek gospodarstw jest skanalizowanych.

Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące

Przez teren gminy przebiega tranzytowa, jednotorowa linia wysokiego napięcia 220 kV pracująca na napięciu 110 kV relacji Kozienice-Siedlce.

3.14. Wnioski wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska

Ze szczegółowej analizy stanu i funkcjonowania środowiska wynikają następujące wnioski:

- 1) Gmina Wiśniew wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczymi. Najwyższe walory przyrodnicze charakteryzują dolinę Muchawki oraz kompleksy stawów w Mościbrodach. Znaczna część obszaru gminy znajduje się w granicach objętych prawną ochroną przyrody.
- 2) Gmina charakteryzuje się na części jej obszaru korzystnymi warunkami glebowymi dla rozwoju rolnictwa.
- 3) Gmina charakteryzuje się gęstą siecią hydrograficzną. Główną jej osią jest rzeka Muchawka i Zbuczynka.
- 5) Zagrożenia dla środowiska stanowi nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.
- 6) Gmina charakteryzuje się średnim wskaźnikiem lesistości.
- 7) W lasach gminy wyróżniono lasy ochronne. Nadanie im statusu ochronności wynika z ich położenia od m. Siedlce.
- 8) Stan sanitarny lasów jest zadowalający.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Wiśniew spotykamy liczne ślady działalności człowieka na przestrzeni wielu tysięcy lat. Wśród obiektów archeologicznych występują między innymi: osady, cmentarzyska, obozowiska, ślady osadnicze, znaleziska luźne, datowane od epoki kamienia po czasy nowożytne. Badania archeologiczne były prowadzone na obszarze obecnej gminy Wiśniew w różnych okresach i z różnym nasileniem. Najwięcej stanowisk odkryto podczas prowadzenia archeologicznych badań powierzchniowych w ramach tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski. Do najstarszych znalezisk powierzchniowych z terenu gminy, należy wymienić stanowiska z epoki kamienia w Borkach-Kosiorkach, Stoku Wiśniewskim, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej; z mezolitu i neolitu w Wiśniewie-Kolonii, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej; z epoki brązu w Borkach-Kosiorkach, Mościbrodach, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej, Wiśniewie-Kolonii; z okresu starożytnego w Myrsze, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Na terenie gminy odnotowano też szereg przypadkowych odkryć archeologicznych, między innymi: skarb 15 monet i siekierki kamienne w Jastrzębiach – Śmiarach; siekierki kamienne w Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie gminy nie ma stanowisk wpisanych do rejestru zabytków, chociaż wiele z nich charakteryzuje się dużą wartością naukową.

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków

Wykaz zawiera: nazwę miejscowości; numer stanowiska na obszarze AZP; rodzaj obiektu.

BORKI - KOSIORKI

AZP 59-79/1/6	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
AZP 59-79/2/7	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-79/2/8	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

CIOSNY

AZP 50-79/1/10	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 50-79/2/11	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

DAĆBOGI

AZP 61-78/1/13	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
----------------	--

KACZORY

AZP 60-78/1/11	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 60-78/2/12	stanowisko archeologiczne – osada?
AZP 60-78/3/13	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy

LIPNIAK

AZP 59-78/1/74	stanowisko archeologiczne – wieś historyczna
----------------	--

ŁUPINY

AZP 60-78/1/14	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/2/15	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

ŁUPINY (KOLONIA)

AZP 60-78/1/16	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/2/17	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

MOŚCIBRODY

AZP 59-79/1/4	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

MOŚCIBRODY (KOLONIA)

AZP 59-78/1/72	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/2/73	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

AZP 59-78 stanowisko archeologiczne – znalezisko siekierki i elementów drewnianych

MROCZKI

AZP 61-78/1/14 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 61-78/2/15 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,
3) ślad osadnictwa, 4) osada

MYRCHA

AZP 59-78/1/29 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 59-78/2/30 stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady osadnictwa

AZP 59-78/3/31 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

AZP 59-78/4/32 stanowisko archeologiczne – wieś historyczna

AZP 59-78/5/33 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa,

3) ślady osadnictwa

AZP 59-78/6/34 stanowisko archeologiczne –

AZP 59-78/7/35 stanowisko archeologiczne – osada ?

AZP 59-78/8/36 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 59-78/9/37 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

PLUTY

AZP 61-78/1/7 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

AZP 61-78/2/8 stanowisko archeologiczne – 1) urządzenie produkcyjno-gospodarcze

(piec?), 2) ślad osadnictwa

AZP 61-78/3/9 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

3) punkt osadniczy

AZP 61-78/4/10 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 61-78/5/11 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 61-78/6/12 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

PLUTY KOLONIA

AZP 61-78/1/6 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

RADOMYŚL

AZP 61-79 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

STOK WIŚNIEWSKI

AZP 59-78/1/1 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

AZP 59-78/2/38 osadnictwa	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad
AZP 59-78/3/39 osadnictwa	stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko ?, 2) osada, 3) ślad
AZP 59-78/4/40 osadnictwa	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady
AZP 59-78/5/41	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/6/42 osadnictwa,	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad
AZP 59-78/7/43	3) ślad osadnictwa, 4) ślad osadnictwa stanowisko archeologiczne –
AZP 59-78/8/44 osadnictwa	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady
AZP 59-78/9/45 osadnictwa,	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady
AZP 59-78/10/46	3) ślad osadnictwa, 4) wieś historyczna stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/11/47	stanowisko archeologiczne – osada
AZP 59-78/12/48	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
AZP 59-78/13/49	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa ?
AZP 59-78	stanowisko archeologiczne – mogiłki

ŚMIARY

AZP 61-78/1/16	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
----------------	--

ŚMIARY (JASTRZĘBIE)

AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – skarb 15 monet srebrnych
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne, siekierki kamienne
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

TWORKI

AZP 61-78/1/1 osadniczy	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) punkt
AZP 61-78/2/2	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 61-78/3/3	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 61-78/4/4 osadniczy	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) punkt
AZP 61-78/5/5 osadnictwa	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad

WIŚNIEW

AZP 60-78/1/1 osadnictwa,	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad
AZP 60-78/2/2	3) ślad osadnictwa stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/3/3	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/4/4	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/5/5	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

AZP 60-78 stanowisko archeologiczne – znalezisko krzemieni po obozowisku

WIŚNIEW (OGRODY)

AZP 60-78/1/6 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

WIŚNIEW KOLONIA

AZP 59-78/1/2 stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne ?

AZP 59-78/2/66 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

AZP 59-78/3/67 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada

AZP 59-78/4/69 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa

AZP 59-78/5/70 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

AZP 59-78/6/71 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

3) ślady osadnictwa

AZP 60-78/1/7 stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy

AZP 60-78/2/8 stanowisko archeologiczne – 1) punkt osadniczy, 2) punkt osadniczy,

3) punkt osadniczy, 4) punkt osadniczy

AZP 60-78/3/9 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

3) ślad osadnictwa, 4) osada

AZP 60-78/4/10 stanowisko archeologiczne – osada

AZP 60-78 stanowisko archeologiczne – dwór

WÓLKA WIŚNIEWSKA

AZP 59-78/1/3 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko („mogiłki”)

AZP 59-78/2/50 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

AZP 59-78/3/51 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

3) ślad osadnictwa

AZP 59-78/4/52 stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko, 2) ślady osadnictwa,

3) ślad osadnictwa

AZP 59-78/5/53 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

AZP 59-78/6/54 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

3) ślady osadnictwa

AZP 59-78/7/55 stanowisko archeologiczne – obiekt osadniczy

AZP 59-78/8/56 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa,

3) osada, 4) osada

AZP 59-78/9/57 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

AZP 59-78/10/58 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

AZP 59-78/11/59 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 59-78/12/60 stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa

AZP 59-78/13/61 stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

AZP 59-78/14/62 stanowisko archeologiczne – osada

AZP 59-78/15/63 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

AZP 59-78/16/64	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa	
AZP 59-78/17/65	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) osada	
AZP 59-78/18/68	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,	3)
	ślady osadnictwa	
AZP 59-78	stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne, siekierki krzemienne	

WÓLKA WOŁYNIECKA

AZP 59-78/1/26	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/2/27	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/3/28	stanowisko archeologiczne – wieś historyczna.

Orientacyjne położenie w/w stanowisk obrazuje rysunek studium...”Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:25000.

4.2. Osadnictwo

Omawiając osadnictwo na obszarze, na którym położona jest obecna gmina Wiśniew, należy przede wszystkim uwzględnić okres średniowiecza. Od wieku IX aż po połowę wieku XI rozwijało się na tych ziemiach osadnictwo mazowieckie. Przeludnione szlachtą zaściankową Mazowsze Stare i Polne prędko stało się terenem emigracji ludności na sąsiednie obszary, a przede wszystkim na północno-wschodnie Mazowsze, leżące po prawej stronie Wisły, zwane Mazowszem Leśnym. Rozciągały się tu bezludne puszcze, które stopniowo zostawały zaludniane.

W XI wieku rozpoczęła się również kolonizacja ruska, idąca głównie wzdłuż szlaków wodnych, m.in. od południa wzdłuż Bugu, co potwierdzają liczne wczesnośredniowieczne stanowiska archeologiczne, odkryte m.in. na tym terenie. W okresie, kiedy tereny te są we władaniu Litwy (1323 - 1569) rozwinęło się osadnictwo - zarówno mazowieckie, jak i ruskie. Mimo panowania litewskiego na tereny te przybywała głównie drobna szlachta z Mazowsza zakładając wiele wsi drobnoszlacheckich, choć tereny te kolonizowała również chłopska ludność ruska.

Jedną z fal kolonizacyjnych przyszła z głębi Mazowsza w 2 połowie XIV wieku, nasilając się po podpisaniu unii polsko-litewskiej w Krewie w 1385 r. Kolonizatorami tych terenów było przede wszystkim drobne rycerstwo, stanowiące zaczątek późniejszej szlachty zagrodowej. W XV wieku kolonizacja obejmowała całe połacie ziem wschodniego Mazowsza. W XV i XVI wieku powszechnie występowały folwarki, genetycznie związane z osadami, które w przeważającej liczbie były rycerskimi, drobnymi gospodarstwami rolnymi. Obok pól uprawnych obejmowały ogrody owocowe, warzywne, hodowlę bydła, koni, itp.. Z chwilą, gdy rozpoczęła się kolonizacja tych terenów, ludność osiadła na obszarze starego

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

osadnictwa opuszczała swe dotychczasowe siedziby i przenosiła się na nowe miejsca, gwarantujące tzw. wolniznę, a po jej upływie znacznie niższe czynsze i dziesięcinę pieniężną. Do zakładania nowych, względnie powiększania dotychczasowych folwarków przyczyniało się stale postępujące rozdrobnienie własności szlacheckiej, nieraz podział włości między kilku właścicieli.

Masowe powstawanie nowych folwarków czy powiększanie starych, rozpoczęło się po pokoju toruńskim w 1466 r, po otwarciu drogi do Gdańska, kiedy to wzrosły znacznie ceny na zboża. Intensywniejsza ekspansja osadnictwa na tych terenach miała miejsce przede wszystkim w XIV - XVI wieku. W tym czasie powstały takie wsie jak: Wiśniew- Kolonia, Borki Paduchy, Daćbogi, Łupiny, Mrocзки, Pluty, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wiśniew, Wólka Wiśniewska, Zabłocie.

4.3. Zabytkowe układy drożne

Ludność na pograniczu mazowiecko-podlaskim, chociaż rozrzucona w terenie, nie żyła w odosobnieniu. Utrzymanie stosunków sąsiedzkich i potrzeby gospodarcze przyczyniły się do powstania dróg lądowych, łączących poszczególne osiedla ze sobą i z grodem książęcym. Z dróg tych korzystała administracja państwowa, jak i kościelna. Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmiennność, ze względu na fakt iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy XIX stulecia. Pewne zmiany wprowadzone zostały w sieci dróg publicznych w związku z rozwojem poczty w XVIII i XIX wieku. Wyodrębniono wtedy osobną kategorię dróg pocztowych, a gdzieś tam zaczęto także prostować niektóre odcinki gościńców.

Najstarszym najważniejszym szlakiem z regionu obecnej gminy Wiśniew, funkcjonującym już w średniowieczu, był handlowy trakt łączący Siedlce z Łukowem, wiodący przez takie miejscowości jak: Białki, Mościbrody, Wiśniew- Kolonię, Wiśniew, Gostchorz, Biardy. Szlak ten nic nie stracił ze swego znaczenia, i dzisiaj jest on najważniejszą drogą przebiegającą przez gminę Wiśniew.

4.4. Układy ruralistyczne

W XV wieku udokumentowane jest zakładanie nowych osad na prawie niemieckim, o czym świadczy instytucja sołtysów, związana ściśle z osadnictwem na tym prawie. Nowe prawo zmieniało zasadniczo zewnętrzny wygląd wcześniejszych wiosek. Wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpółową wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsce dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawnych

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

polan leśnych, wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej z obu stron ziemię dzielono pod sadyby i ogrody. Ożywiony ruch osadniczy rozwinął się w XVI w. za panowania króla Zygmunta Starego i Bony, która miała na terenie wschodniego Mazowsza wielkie obszary ziemi. W 2 poł. XVII w. osadnictwo na omawianym terenie uległo gruntownej przebudowie w związku z tzw. „pomiarą włóczną”. Całe terytorium wsi dzielono na trzy pola równej wielkości, stosownie do trójpolowego gospodarstwa. Każde pole dzielono na równoległe pasy (tzw. rezy), każdy chłop otrzymywał swą rezę w każdym z trzech pól. Zabudowania stawiano w odstępach po obu stronach ulicy – szeregówka. Reformę tę przeprowadzono na całej Litwie i Podlasiu. „Pomiarą włóczną” zniwelowała na tym terenie różnice między dawną wsią powstałą samorzutnie a wsią na prawie niemieckim i stworzyła nowy typ wsi, który bez większych zmian dotrwał do XIX w.

Układy ruralistyczne na terenie gminy Wiśniew są zróżnicowane, przeważa typ ulicówki. Taka wieś złożona jest z dwu szeregów zwarto stojących domów, tworzących wraz z zabudowaniami i ogrodami regularny prostokąt. Droga będąca główną arterią komunikacyjną przebiega przez środek wsi. Pierwotny układ gruntów był szachownicowy a domy ciągnęły się nie przez cały obszar, lecz skupione były w pobliżu środka wsi. Ten typ wsi reprezentuje: Wiśniew.

Często spotykamy też rzędówkę – wieś o bardzo regularnej zabudowie, różnej długości, wynoszącej od 0,5 do kilku km. Domy stoją najczęściej po jednej stronie drogi, w pewnej od siebie odległości. Pierwotnie wieś związana z układem łańcowym i niwowym, bardzo rozpowszechniona w dawnym Królestwie Kongresowym. Ten typ wsi reprezentują: Wólka Wiśniewska, Wólka Wołyńska, Stok Wiśniewski.

Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorzutnego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu. Pierwotny układ gruntów był niwowy. Zabudowane zazwyczaj wzdłuż kilku różnie usytuowanych względem siebie ulic, np.: Borki Paduchy, Daćbogi.

Występuje też forma przejściowa między wsią wielodrożną a ulicówką – widlica. Składa się najczęściej z dwóch prawie równoległych ulic połączonych przecznicami w kształcie drabiny, często przybiera kształt wideł. Do tego typu zalicza się również wsie złożone z dwóch przecinających się ulic. Ten typ reprezentują Śmiary.

Odnajdujemy też na terenie gminy – przysiółki. W nich to mała grupa domów położona jest samotnie. Jeżeli budynki nie są ustawione wzdłuż jednej uliczki lub dokoła placu, taki typ nazywamy przysiółkiem bezkształtnym.

Do rzadko spotykanych typów należy wieś – samotnicza. Wieś taka posiada zabudowę bardzo rozluźnioną, usytuowaną w większej odległości od drogi. Ten typ reprezentują Mościbrody.

4.5. Założenia rezydencjonalne

Interesującym założeniem rezydencjonalnym na terenie gminy Wiśniew, jest zespół dworski w Mościbrodach. Dwór został wybudowany w 2 poł. XIX w. dla rodziny Jarzęba. Został później przejęty przez carskiego generała Niestrójewa Maniukina, który przebywał tu do czasu I wojny światowej. W 1915 roku Rosjanie uciekli z tych terenów pod naporem wojsk niemieckich. Po 1920 roku posiadłość wróciła do prawowitych właścicieli rodziny Jarzęba. Dwór zajmuje centralne, najbardziej eksponowane miejsce w zespole, zwrócony frontem na wschód w stronę podjazdu i bramy głównej. Dwór został wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta. Murowany, wielotraktowy, częściowo podpiwniczony. Bryła parterowa, zwarta, nakryta wysokim dachem dwuspadowym. Od frontu kolumnowy portyk, od strony ogrodowej taras. W zespole dworskim zachowały się budynki towarzyszące, jak: oficyna, czworak, a także budynki gospodarcze, jak: piwnica, stodoła. Wokół założenia rozciąga się park o charakterze krajobrazowym. W drzewostanie szata roślinna jest urozmaicona

o zdecydowanej przewadze drzew liściastych. Występują przede wszystkim: lipy drobnolistne, graby pospolite, jesiony wyniosłe, klony zwyczajne, kasztanowce białe, robinie akacjowe, a z iglaków świerki pospolite.

Drugi zespół dworski jest położony w miejscowości Łupiny. Należy on do skromnych siedzib ziemiańskich, typowych dla tego regionu. Dwór reprezentuje typ powszechnie spotykanego budynku parterowego. Zbudowany został na planie wydłużonego prostokąta. Murowany, dwutraktowy, z rozplanowaniem osiowym. Bryła parterowa, zwarta, nakryta wysokim dachem dwuspadowym. Elewacje gładkie na nieco szerszym cokole, z charakterystycznymi boniowanymi narożnikami. Od strony północnej dworu usytuowana jest murowana obora o gładkich elewacjach z otworami: drzwiowym i okiennymi zamkniętymi łukami odcinkowymi. W parku otaczającym dwór, układ kompozycyjny jest znacznie zatarty. Wśród starodrzewu występuje: kasztanowiec biały, klon zwyczajny, robinie akacjowe, jesion wyniosły, a z iglaków modrzew europejski.

4.6. Architektura sakralna

Zabytki sakralne reprezentowane są przez kościoły w Wiśniewie i Radomyśli (Zabłociu). Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Wiśniewie usytuowany jest w centrum miejscowości, przy drodze Siedlce - Łuków. Pierwotnie był to kościół drewniany wybudowany w 1920 roku, staraniem ks. Edwarda Mankiewicza z chwilą utworzenia parafii. Obecny kościół murowany, wybudowany w latach 1945 – 1954, staraniem ks. Tadeusza Pulikowskiego. Świątynia została konsekrowana w 1955 roku przez biskupa Mariana Jankowskiego. Kościół reprezentuje styl eklektyczny z dominującymi elementami neoklasycyzmu. Został wzniesiony na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy z transeptem. Wyróżnikiem wśród innych kościołów jest okazały, monumentalny portyk kolumnowy, umieszczony od frontu. Kolumny na wysokich cokołach, gładkie, zakończone głowicami

w porządku jońskim. Na kolumnach spoczywa profilowane belkowanie dźwigające trójkątny fronton, zdobiony kroksztynami.

Kościół parafialny pw. św. Andrzeja z Avelinu, usytuowany jest pomiędzy zabudową wsi Radomyśl i Zabłocia. Ufundowany i wybudowany został przez ks. Szymona Piór, w 1931 roku. Stanowi on dominantę wysokościową okolicy i charakteryzuje się ciekawą formą architektoniczną, podlegającą harmonijnej artykulacji różnorodnych brył. Kościół reprezentuje typ świątyni wzniesionej na planie krzyża łacińskiego, trójnawowy, z transeptem. Bryła jednowieżowa, korpus nawowy przykryty dachem dwuspadowym. Wieża czterokondygnacyjna z zegarem w kondygnacji górnej, zwieńczona hełmem obeliskowym z łacińskim krzyżem. Ramiona transeptu niższe nakryte dachami dwuspadowymi o kalenicach prostopadłych w stosunku do kalenicy nawy. Na kalenicy nawy od strony prezbiterium sygnaturka z półkolistym przeźroczem na dzwon, nakryta dwuspadowym daszkiem. Ze względu na swą potężną wieżę wspartą na potrójnych kolumnach w narożach, określaną jako manierystyczną, kościół należy do interesujących i unikatowych obiektów sakralnych regionu siedleckiego. Na terenie gminy Wiśniew znajduje się trzeci kościół parafialny w miejscowości Śmiary wybudowany w latach 90-tych ubiegłego stulecia.

Budownictwo

Budownictwo z pogranicza mazowiecko-podlaskiego posiada swoisty charakter. Wśród obiektów figurujących w ewidencji zabytków na terenie gminy Wiśniew, spotykamy obiekty drewniane. Tych najstarszych pochodzących z początku XX wieku zachowało się niewiele.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Przeważająca większość budynków zainteresowania konserwatorskiego, datowana jest na lata 20-te i 30-te naszego stulecia.

W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Wiśniew, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia składającego się z trzech podstawowych budynków: domu mieszkalnego, budynku inwentarskiego i stodoły. W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. Podstawę konstrukcji stanowi podwalina zwęgłowana na obłap lub na nakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają oczepy związane na nakładkę

z zamkiem oraz zacięte w oczepie belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej, krokwie zaczopowane w opasce, oczepie lub belkach stropowych. Konstrukcja sumikowo - łątkowa do wznoszenia zrębu nie jest spotykana. Ten rodzaj konstrukcji stosowano do osadzenia okien i drzwi, zwłaszcza w okresie międzywojennym. W wielu budynkach występuje zewnętrzny szalunek. Deski szalunku z reguły przybijane są w układzie pionowym.

Na terenie gminy Wiśniew, przeważają domy szerokofrontowe, dwutraktowe, w których pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora i sień.

Rozplanowanie wewnątrz domów występujących na terenie gminy dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo - grzewcze są usytuowane w centrum budynku a pomieszczenia wewnątrz rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np.: domy nr nr 6 i 22 w Ciosnach, dom nr 7 w Daćbogach, dom nr 27 w Gostchorzy, dom nr 10 w Mroczkach, dom nr 14 w Stoku Wiśniewskim.

- z osiowym układem pomieszczeń, gdzie pomieszczenia usytuowane są symetrycznie po obu stronach budynku, np.: domy przy ul. T. Kościuszki 57 w Wiśniewie, domy nr nr 12 i 15 w Borkach – Kosiorkach, dom nr 47 w Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie gminy, zasadniczo spotykamy dwa typy dachów częściej spotykane i dwa typy należące do rzadkości, mianowicie:

- dwuspadowe, najczęściej spotykane, np.: domy nr nr 1 i 33 w Łupinach, domy nr nr 14 i 16 w Śmiarach, dom nr 35 w Tworkach, dom nr 43 w Wólce Wiśniewskiej.
- naczółkowe: domy nr nr 7 i 16 w Stoku Wiśniewskim.
- czterospadowe, bardzo rzadko spotykane, np.: czworak w zespole dworskim w Mościbrodach, dom nr 17 w Stoku Wiśniewskim.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia, występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, szalunek narożników, nadokienniki, ganki itp. Ten rodzaj budownictwa reprezentują przede wszystkim: domy nr nr 6 i 20 w Daćbogach, domy nr nr 9 i 44 w Mroczkach, domy nr nr 27 i 50 w Radomysli, dom nr 27 w Tworkach.

4.7. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Licznie na terenie gminy występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne, datowane na wiek XIX i XX. Bardzo często były wznoszone przy alejach i drogach dojazdowych do rezydencji pałacowych i dworskich; na skrzyżowaniach dróg; w przydomowych ogródkach. Do najokazalszych obiektów w tej grupie zabytków należą kapliczki domkowe z małym wnętrzem dostępnym przez drzwi. W kapliczkach zwykle umieszczano mały ołtarzyk, na którym były ustawione są figury osób Boskich oraz popularnych świętych. Ten typ reprezentują murowane kaplice w: Borkach Paduchach, Borkach – Kosiorkach, Helenowie, Śmiarach.

Powszechnie na terenie gminy występują skromniejsze, murowane kapliczki w postaci słupów na rzucie kwadratu lub prostokąta, z małą wnęką, w której umieszcza się rzeźbę lub obraz z przedstawieniem postaci boskiej lub świętego. Kapliczki te często zdobione są szczytkami, gzymsami, płycinami o różnych formach i nakrywane daszkami wieńczonymi krzyżami wykutymi z metalu. Tego typu obiekty reprezentuje kapliczka w Starych Okninach.

Często też spotykamy na terenie gminy, krzyże przydrożne. Posiadają one różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak: granit, piaskowiec, żeliwo, kute żelazo, drewno. Zabytkowe krzyże występują w takich miejscowościach, jak w: Borkach Paduchach z 1912 roku, przy ul. Batalionów Chłopskich w Wiśniewie z 1917 roku i zasługujący na wyjątkową uwagę krzyż zlokalizowany przy Urzędzie Gminy w Wiśniewie z lat 30-XX wieku, upamiętniający poległych o wolność Polski w latach 1914 – 1921.

4.8. Cmentarze

Zabytkową nekropolią na terenie gminy jest cmentarz w Wiśniewie. Założony został w 1920 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Siedlce – Łuków, w odległości 200 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie trapezu, powiększony w ostatnich latach od strony zachodniej. Otoczony ogrodzeniem współczesnym z betonowych i metalowych segmentów osadzonych na murowanych słupkach z cegły klinkierowej. Od strony wschodniej umieszczono bramę

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

główną z dwoma furami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Alejki boczne obiegają też starą część cmentarza wzdłuż ogrodzenia. Podział na kwatery jest czytelny, choć w części południowo-zachodniej jest częściowo zatarty. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim.

Cmentarz porasta nieliczny starodrzew, reprezentowany przede wszystkim przez lipy drobnolistne, klony zwyczajne. Okazale wyglądają lipy drobnolistne będące pozostałościami cmentarnej alei głównej. Na terenie cmentarza przeważają współczesne lastrykowe nagrobki. Zachowało się niewiele zabytkowych nagrobków, wykonanych z piaskowca, granitu, żelaza. Do cenniejszych nagrobków o indywidualnym opracowaniu formy zaliczamy: Ignacego Szklarza, zm. w 1930 roku, wykonanego z granitu, mającego formę stylizowanego pnia drzewa z obciętymi konarami. Do nagrobków osób zasłużonych dla tego terenu, należy nagrobek ks. Pulikowskiego, założyciela parafii w Wiśniewie.

W kręgu zainteresowania konserwatorskiego jest też cmentarz w Radomyśli (Zabłociu). Założony został w 1931 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Radomyśl - Ciosny, w odległości 400 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie prostokąta. Otoczony ogrodzeniem z metalowych segmentów osadzonych na metalowych słupkach. Od strony wschodniej umieszczono bramę główną z dwoma furtkami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Podział na kwatery jest czytelny. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim. Prawie wszystkie nagrobki to współczesne realizacje z betonu i lastryka. Jednym z niewielu zasługujących na uwagę, jest nagrobek Piotra Oknińskiego, zm. 1945 r., wykonany w formie dekoracyjnie opracowanego krzyża z granitu, imitującego pień drzewa z obciętymi konarami.

Należy wspomnieć też o cmentarzu przykościelnym, przy kościele parafialnym w Radomyśli (Zabłociu). Pochowany tu został ks. Szymon Pióro – fundator i budowniczy tutejszego kościoła. Upamiętnia to dekoracyjne epitafium umieszczone w południowej ścianie kościoła, opatrzone tablicą inskrypcyjną.

4.9. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Mościbrody

1. Dwór, mur., 2 poł. XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

2. Oficyna z zespołu dworskiego, mur., pocz. XX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993r.
3. Park z zespołu dworskiego, XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.

4.9. Wykaz obiektów ujętych w ewidencji zabytków

Borki-Kosiorki

1. Kapliczka przy domu nr 22, mur., l. 20-XX w.
2. Dom nr 12, drewn., l. 30-XX w.
3. Dom nr 15, drewn., l. 30-XX w.

Borki-Paduchy

4. Kaplica przy domu nr 70, mur., l. 30 - XX w., rozbudowana w l. 80 – XX w.
5. Dom nr 69, drewn., l. 30-XX w.
6. Dom nr 72, drewn., l. 30-XX w.
7. Dom nr 73, drewn., l. 30-XX w.
8. Krzyż przydrożny przy domu nr 22, granit, żeliwo, 1912 r.

Borki-Soldy

9. Dom nr 6, drewn., pocz. XX w.
10. Dom nr 7, drewn., 1 poł. XX w.?

Ciosny

11. Dom nr 6, drewn., 1 poł. XX w.
12. Dom nr 15, drewn., 1 poł. XX w.
13. Dom nr 22, drewn., 1 poł. XX w.
14. Dom nr 40, drewn., 1 poł. XX w.
15. Dom nr 48, drewn., l. 30-XX w.

Daćbogi

16. Szkoła Powszechna, ob. świetlica nr 24, mur, l. 30-XX w.
17. Dom nr 6, drewn., 1 poł. XX w.
18. Dom nr 7, drewn., l. 30-XX w.
19. Dom nr 20, drewn., 1 poł. XX w.
20. Dom nr 23, drewn., 1 poł. XX w.

Gostchorz

21. Szkoła Powszechna, ob. Ośrodek Wychowawczy, mur, 1929 r.
22. Dom nr 27, drewn., l. 30-XX w.
23. Dom nr 40, drewn., 1 poł. XX w.
24. Młyn, mur., 1 poł. XX w.
25. Budynek gospodarczy, mur., l. 30-XX w.

Helenów

26. Kapliczka przy domu nr 28, mur., l. 20 – XX w.

Kaczory

27. Dom nr 17, drewn., 1 poł. XX w.
28. Dom nr 19, drewn., l. 30-XX w.

Łupiny

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

- 29. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 30. Dwór, nr 84, mur., 2 poł. XIX w., proponowany do wpisu do rejestru zabytków
- 31. Obora w zespole dworskim, mur., pocz. XX w.
- 32. Park z zespole dworskim, ok. poł. XIX w., proponowany do wpisu do rejestru zabytków
- 33. Dom nr 1, drewn., l. 20- XX w.
- 34. Dom nr 13, drewn., l. 20-XX w.
- 35. Dom nr 33, drewn., pocz. XX w.

Mościbrody

- 36. Czworak z zespołu dworskiego, ob. bud. mieszkalny, drewn., 1938 r.
- 37. Piwnica z zespołu dworskiego, mur., XIX/XX w.
- 38. Stodoła z zespołu dworskiego, drewn., pocz. XX w.
- 39. Dawna szkoła przeniesiona ze Śmiar, drewn., l. 30 – XX w., modernizowana współcześnie

Mroczyki

- 40. Dom nr 9, drewn., 1 poł. XX w.
- 41. Dom nr 10, drewn., l. 30-XX w.
- 42. Dom nr 27, drewn., 1 poł. XX w.
- 43. Dom nr 28, drewn., l. 20-XX w.
- 44. Dom nr 34, drewn., l. 30-XX w.
- 45. Dom nr 35, drewn., 1 poł. XX w.
- 46. Dom nr 36, drewn., l. 30-XX w.
- 47. Dom nr 44, drewn., l. 20-XX w.
- 48. Dom nr 45, drewn., pocz. XX w.

Nowe Okniny

- 49. Dom nr 4, drewn., 1 poł. XX w.
- 50. Dom nr 14, drewn., 1 poł. XX w.

Pluty

- 51. Dom nr 19, drewn., l. 30-XX w.

Radomyśl

- 52. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 53. Kościół par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.
- 54. Dzwonnica w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.
- 55. Brama w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.
- 56. Cmentarz przykościelny w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, 1938 r.
- 57. Cmentarz parafialny, 1931 r.
- 58. Spichlerz w zagrodzie nr 3, drewn.,
- 59. Dom nr 10, drewn., 1 poł. XX w.
- 60. Dom nr 15, drewn., 1 poł. XX w.
- 61. Dom nr 27, drewn., 1 poł. XX w.
- 62. Dom nr 36, drewn., pocz. XX w.
- 63. Dom nr 39, drewn., l. 30-XX w.
- 64. Dom nr 41, drewn., l. 30-XX w.
- 65. Dom nr 50, drewn., l. 30-XX w.
- 66. Dom nr 58, drewn., 1 poł. XX w.

Stare Okniny

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

- 67. Dom nr 4, drewn., l. 30-XX w.
- 68. Dom nr 41, drewn., 1 poł. XX w.
- 69. Dom nr 46, drewn., 1 poł. XX w.
- 70. Dom nr 49, drewn., 1 poł. XX w.
- 71. Dom nr 56, drewn., l. 30-XX w.
- 72. Kapliczka przy domu nr 31, mur., l. 20-XX w.

Stok Wiśniewski

- 73. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 74. Dom nr 2, drewn., l. 30-XX w.
- 75. Dom nr 5A, drewn., 1 poł. XX w.
- 76. Dom nr 6, drewn., l. 30-XX w.
- 77. Dom nr 7A, dawna plebania przeniesiona z Olszewa, gm. Ceranów, drewn., l. 20 – XX w.
- 78. Dom nr 14, drewn., l. 30-XX w.
- 79. Dom nr 15, drewn., 1 poł. XX w.
- 80. Dom nr 16, dawna plebania, przeniesiona z Jabłonnej Lackiej, drewn., pocz. XX w.
- 81. Dom z zagrody nr 17, przeniesiony z Krynki, gm. Łuków, drewn., pocz. XX w.
- 82. Wiatrak z zagrody nr 17, przeniesiony z miejscowości Zahajki, koło Międzyrzecza Podlaskiego, drewn., pocz. XX w., odnowiony współcześnie
- 83. Dom nr 31, drewn., 1 poł. XX w.
- 84. Dom nr 33, drewn., l. 30-XX

Śmiary

- 85. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XIX w.
- 86. Kapliczka przy strażnicy OSP, mur., l. 20-XX w., odnowiona współcześnie
- 87. Dom nr 1, drewn., l. 30-XX w.
- 88. Dom nr 3, drewn., 1 poł. XX w.
- 89. Dom nr 6, drewn., 1 poł. XX w.
- 90. Dom nr 7B, drewn., 1 poł. XX w.
- 91. Dom nr 14, drewn., l. 20-XX w.
- 92. Dom nr 16, drewn., l. 30-XX w.
- 93. Dom nr 17, drewn., 1 poł. XX w.
- 94. Dom nr 21, drewn., 1 poł. XX w.
- 95. Dom nr 38, drewn., 1 poł. XX w.
- 96. Dom nr 45, drewn., 1 poł. XX w.
- 97. Dom nr 62, drewn., l. 30-XX w.
- 98. Młyn motorowy, mur., 1 poł. XX w.

Tworki

- 99. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 100. Dom nr 27, drewn., l. 20-XX w.
- 101. Dom nr 31, drewn., 1 poł. XX w.
- 102. Dom nr 35, drewn., l. 30-XX w.
- 103. Dom nr 47, drewn., 1 poł. XX w.
- 104. Dom nr 59, drewn., 1 poł. XX w.
- 105. Kuźnia przy domu nr 49, drewn., 1 poł. XX w.

Wiśniew

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

- 106. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 107. Kościół par. pw. Najświętszego Serca Jezusowego, mur., 1945 – 1954 r.
- 108. Cmentarz parafialny, 1920 r.
- 109. Krzyż poświęcony poległym w latach 1914 – 1921, masa betonowa, l. 30-XX w.

ul. Batalionów Chłopskich

- 110. Dom nr 22, drewn., 1 poł. XX w.
- 111. Dom nr 28, drewn., l. 20-XX w.
- 112. Dom nr 70, drewn., 1 poł. XX w.
- 113. Dom nr 71, drewn., l. 30-XX w.
- 114. Krzyż przydrożny przy domu nr 71, granit, 1917 r.

ul. T. Kościuszki

- 115. D. Szkoła Powszechna, ob. Zespół Oświatowy, nr 54, mur., k. XIX w.
- 116. Dom nr 2, drewn., 1 poł. XX w.
- 117. Dom nr 27, drewn., l. 30-XX w.
- 118. Obora w zagrodzie nr 38, drewn., l. 30-XX w.
- 119. Spichlerz w zagrodzie nr 38, drewn., l. 30-XX w.
- 120. Stodoła w zagrodzie nr 38, drewn., l. 30-XX w.
- 121. Dom nr 57, drewn., pocz. XX w.
- 122. Dom nr 56, drewn., 1 poł. XX w.
- 123. Dom nr 66, drewn., l. 20-XX w.
- 124. Dom nr 71, drewn., l. 20-XX w.
- 125. Dom nr 73, drewn., 1 poł. XX w.
- 126. Dom nr 92, drewn., l. 20-XX w.

Wiśniew-Kolonia

- 127. Dom nr 41, drewn., . 30-XX w.
- 128. Dom nr 49, drewn., 1 poł. XX w.

Wólka Wiśniewska

- 129. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 130. Dom nr 17, drewn., l. 20-XX w.
- 131. Dom nr 19, drewn., l. 30-XX w.
- 132. Dom nr 47, drewn., l. 20-XX w.
- 133. Dom nr 53, drewn., pocz. XX w.
- 134. Dom nr 62, drewn., l. 30-XX w.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców

5.1. Ludność

Gmina Wiśniew charakteryzuje się dość stabilną liczbą ludności z niewielką tendencją spadkową. W latach 1950-1970 (w większych niż obecnie granicach) liczba ludności zwiększyła się z 6909 do 7239 osób tj. o 330 osób (4,8%), a następnie zmniejszyła się o 216 (3,0%) - do 7023 osób w roku 1988. W latach 2002-2011 (po odłączeniu kilku wiosek do utworzonej gminy Domanice) utrzymuje się stabilna liczba ludności (5901osób w 2002 roku,

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

5900 osób w roku 2011). W latach 2002-2009 przyrost ludności odnotowano w siedemnastu spośród 24 miejscowości w gminie, w tym w dziewięciu miejscowościach przyrost wynosił 5 lub więcej procent. Spośród tych ostatnich należy wymienić: Lipniak, Borki Paduchy, Wiśniew, Wólkę Wiśniewską, Wiśniew-Kolonię i Kaczory, w których przyrost ludności wynosił od 6,9% do 15,3%. W 6 miejscowościach miał miejsce ubytek ludności od 0,9% do 10,1%,

a w jednej (Stare Okniny) stan się nie zmienił (tabela 1 i mapa 2).

Tabela . Zmiany liczby mieszkańców w latach 2002-2009 według miejscowości

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców w latach	Wskaźnik	
		2009	2002=100
	2002		
Borki-Kosiorki	158	162	102,5
Borki-Paduchy	446	478	107,2
Borki-Sołdy	181	183	101,1
Ciosny	134	137	102,2
Daćbogi	125	132	105,6
Gostchorz	179	184	102,8
Helenów	184	194	105,4
Kaczory	137	158	115,3
Lipniak	144	154	106,9
Łupiny	308	301	97,7
Mościbrody	234	215	91,9
Mroczyki	251	243	96,8

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

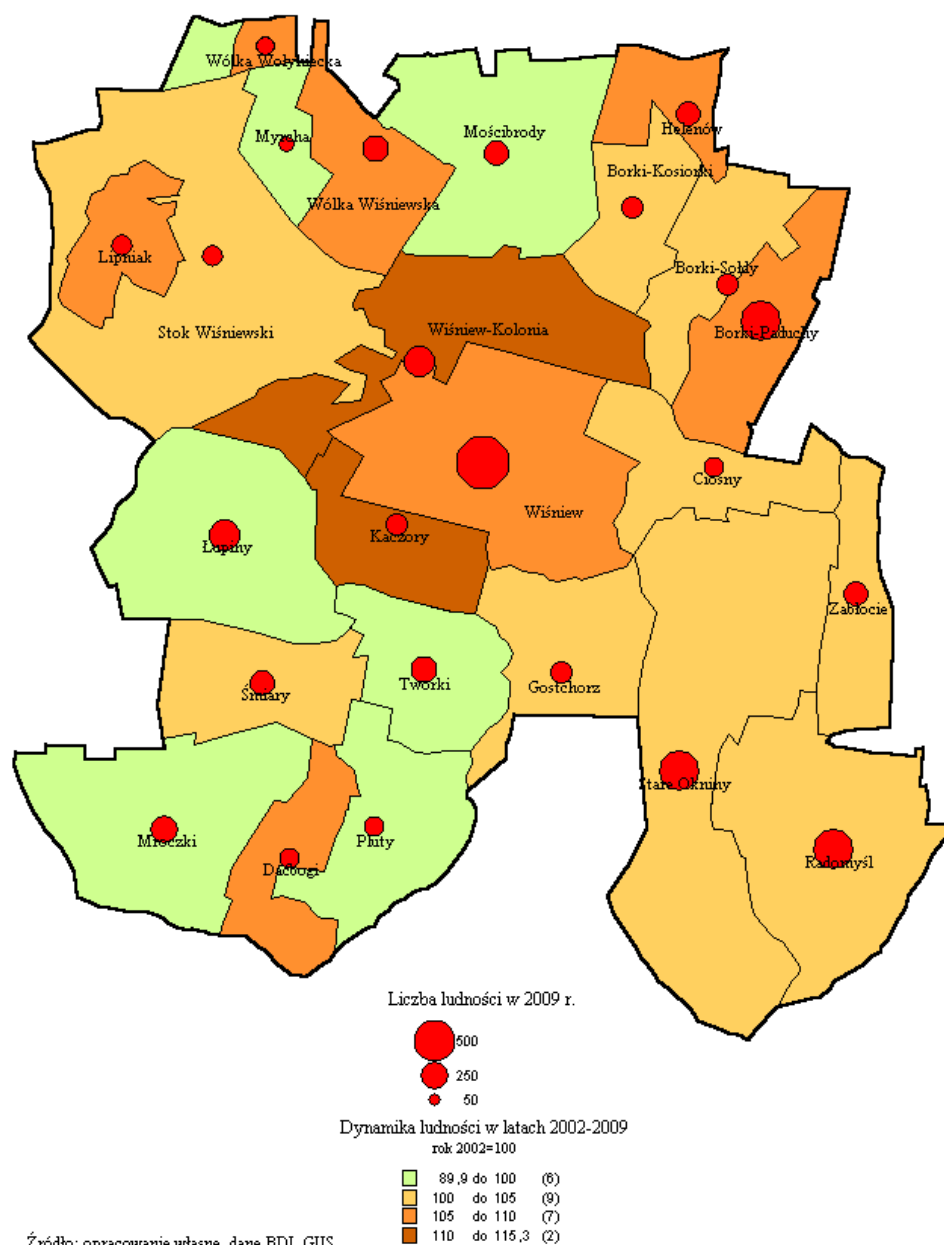
Myrcha	99	89	89,9
Pluty	149	137	91,9
Radomyśl	477	478	100,2
Stare Okniny	487	487	100,0
Stok Wiśniewski	142	145	102,1
Śmiary	207	208	100,5
Tworki	231	229	99,1
Wiśniew	818	882	107,8
Wiśniew-Kolonia	270	297	110,0
Wólka Wiśniewska	211	228	108,1
Wólka Wołyńska	120	127	105,8
Zabłocie	187	195	104,3
 Razem		6043	 102,8
	5879		

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Stabilność liczby ludności chroni przed nadmiernym starzeniem mieszkańców gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi (2010 r.) 15,1 % ogółu ludności, co w gminach wiejskich jest odsetkiem stosunkowo niskim. Gmina charakteryzuje się przewagą liczby mężczyzn nad liczbą kobiet (w końcu 2011 roku 97,3 kobiet na 100 mężczyzn), co oznacza zaawansowany proces defeminizacji. W latach 2002-2011 przyrost naturalny był dodatni. Liczba urodzeń była w tym czasie o 93 wyższa od liczby zgonów, co daje wskaźnik przyrostu naturalnego 1,6‰. Saldo migracji było w tym okresie ujemne (-110) i ono rzutowało na niewielki ubytek ludności w gminie.

Strukturę wiekową ludności gminy, podobnie jak w całym kraju, charakteryzuje zróżnicowana liczebność poszczególnych roczników, określana mianem wyżów i niżów demograficznych. W najbliższych latach do poszczególnych typów szkół będą wkraczać roczniki o coraz mniejszej liczebności, co wpłynie na znaczne zmniejszenie liczby uczniów. Liczba osób w wieku szkoły podstawowej (7-12 lat) wynosząca w gminie w 2010 roku 469, w roku 2017 zmniejszy się do około 400, a w wieku gimnazjalnym zmniejszy się odpowiednio z 301 do 225. Tak znaczne zmiany liczby uczniów mogą mieć wpływ na organizację szkół (zmniejszenie liczby oddziałów, a w ślad za tym zapewne i nauczycieli).

Mapa . Liczba ludności w 2009 roku i dynamika w latach 2002-2009

W najbliższych latach należy się liczyć ze znacznym zwiększeniem liczebności generacji w wieku poprodukcyjnym (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni), gdyż generację tę już zaczęły zasilać bardzo liczne roczniki z powojennego wyżu demograficznego. Sytuacja ta w skali globalnej może wpłynąć na zachwianie systemu emerytalnego w całym kraju, a w skali gminy zwiększy się udział ludności w wieku poprodukcyjnym², a więc świadczeniobiorców ZUS i KRUS. Generacja ludności w wieku produkcyjnym, zacznie się

² Skalę zwiększania liczby ludności w wieku poprodukcyjnym można ocenić przez porównanie obecnej liczby ludności w przedziałach wiekowych: 60-64 lat - 214 osób, 55-59 lat – 313 osób, 50-54 lat – 360 osób. Oznacza to, że liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie może się zwiększyć z 881 w 2010 roku do około 1200 w 2020 r.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

stopniowo kurczyć, gdyż będą ją zasilać roczniki o coraz mniejszej liczebności. Z drugiej zaś strony roczniki o dużej liczebności z powojennego wyżu demograficznego będą osiągać wiek emerytalny. Zmniejszanie zasobów pracy będzie wpływać ograniczająco na poziom bezrobocia.

Według NSP 2002 60,9% ludności gminy posiadało własne źródła utrzymania, a 39,1% pozostawało na utrzymaniu. Spośród posiadających własne źródła utrzymania z pracy w rolnictwie utrzymywało się 27,4 %, z pracy poza rolnictwem 30,7 %. Wysoki był odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania (renty, emerytury i inne), który wynosił 41,9%.

5.2. Osadnictwo

Sieć osadniczą gminy tworzy 26 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest bardzo zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 89 do 882 osób³. Dominuje grupa najmniejszych miejscowości, poniżej 200 mieszkańców, licząca 13. W przedziale 200-300 osób mieściło się 6 miejscowości, 300-400 osób – 1, 400-500 osób – 3 i miejscowość gminna Wiśniew liczyła dokładnie 882 osoby.

Rozmieszczenie miejscowości na terenie gminy, charakter zabudowy (zwarta, rozproszona) i ich powiązania (kolej, drogi) ilustruje mapa 3.

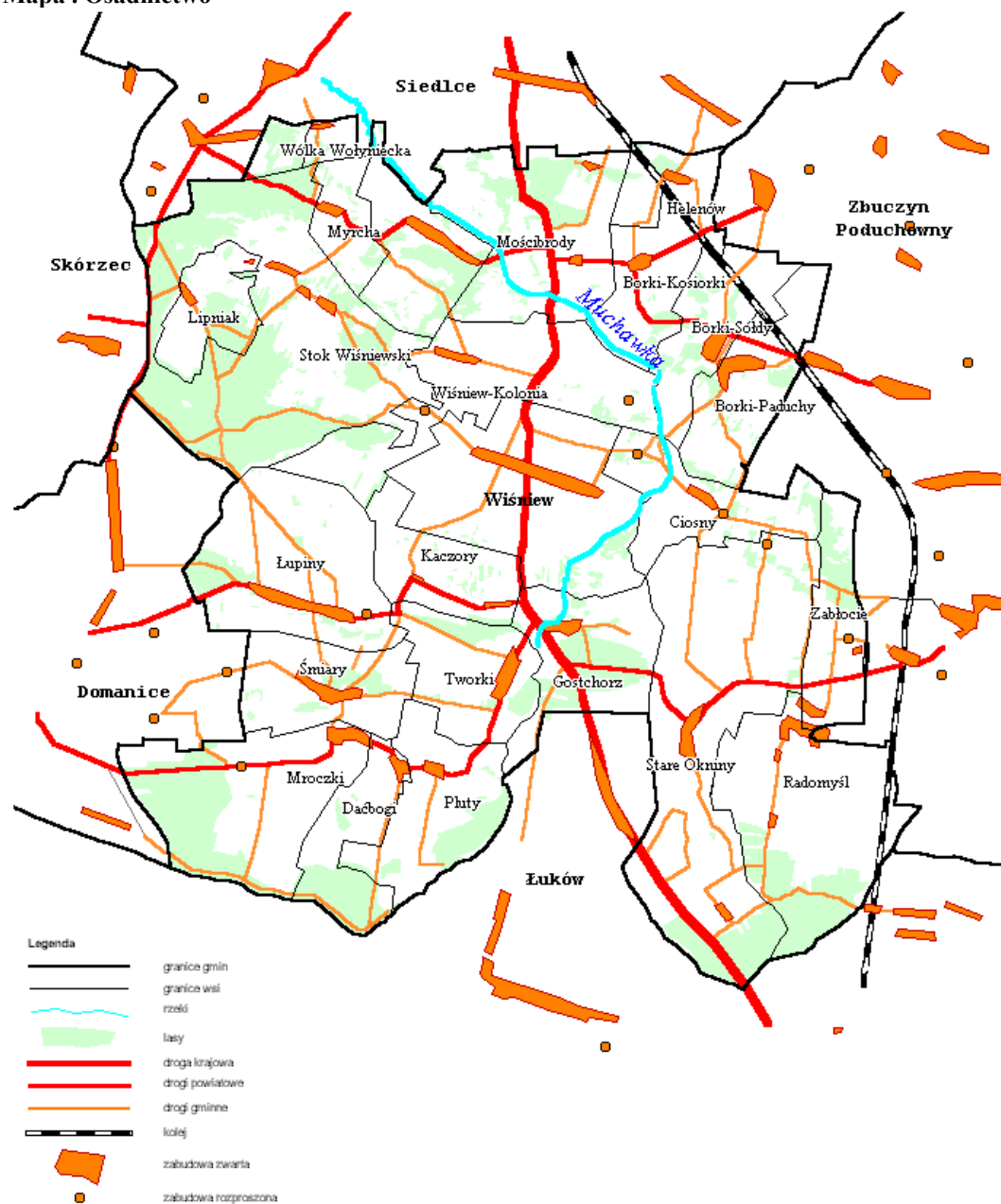
Zamieszczona wyżej mapa pozwala na kilka istotnych spostrzeżeń, a mianowicie:

- większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną układem dróg, wśród których najważniejszą rolę odgrywa krajowa nr 63, stanowiąca centralną oś układu, spinającą większość pozostałych dróg,
- istotną rolę, zwłaszcza dla mieszkańców wsi: Radomyśl, Borki-Kosiorki, Borki-Paduchy, Borki-Sołdy i Helenów, odgrywa linia kolejowa Warszawa-Siedlce-Łuków-Terespol,
- wszystkie wioski mają dobre i stosunkowo bliskie powiązania drogowe, a położone we wschodniej części gminy - również kolejowe, z ośrodkiem powiatowym i jednocześnie subregionalnym – Siedlcami, a także z Łukowem – atrakcyjnym ośrodkiem powiatowym w województwie lubelskim,
- na terenie gminy dominuje zabudowa zwarta, ulicowa, w większości usytuowana wzdłuż dróg powiatowych, a skupiska zabudowy rozproszonej są tylko niewielkim uzupełnieniem,

³ Liczba mieszkańców na koniec 2009 roku według BDL GUS.

- północno-zachodnia część gminy jest bardzo atrakcyjna pod względem przyrodniczym, czym przyciąga do osiedlania się mieszkańców Siedlec.

Mapa . Osadnictwo

5.3. Warunki mieszkaniowe

Scharakteryzowane wyżej procesy demograficzne znajdują odbicie w sytuacji mieszkaniowej. W 2002 roku⁴ na 1481 mieszkań - 1459 było zamieszkałych stale. Ponadto było 38 mieszkań niezamieszkałych przeznaczonych do zamieszkania. Odsetek mieszkań zamieszkałych w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem wynosił 12,0%, a więc był

⁴ według NSP

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

stosunkowo niski. Ruch budowlany w gminie nie jest zbyt duży. W latach 2005-2011 oddano do użytku 37 mieszkań. Mieszkania w gminie Wiśniew są duże i posiadają niezły standard wyposażenia w podstawowe instalacje. W końcu 2010 roku na ogólną liczbę 1613 mieszkań - wodociąg posiadało 73,7 %, łazienkę 63,4 %, centralne ogrzewanie 58,0%. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 79,7 m², a powierzchnia na 1 osobę 22,0 m². Dominuje prywatna własność mieszkań.

5.4. Szkolnictwo

Na terenie gminy funkcjonują 3 szkoły podstawowe (w: Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach), do których w 2013 roku uczęszczało 325 uczniów oraz 3 publiczne gimnazja prowadzone przez samorząd gminy (również w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach) z liczbą uczniów 193 i jedno gimnazjum specjalne w Gostchorzy, prowadzone przez inne organizacje, z liczbą uczniów 28. Wszyscy uczniowie, tak w szkołach podstawowych jak i gimnazjach, uczą się języka angielskiego, a część dodatkowo rosyjskiego. Poziom komputeryzacji szkół należy ocenić jako wysoki. W szkołach podstawowych na 1 komputer z dostępem do internetu przypadało 11,63 uczniów, a w gimnazjach 6,97. Większość komputerów (66,67%) posiada dostęp do Internetu. Należy zwrócić uwagę, że przez szkoły przechodzą obecnie roczniki dzieci i młodzieży o niskiej liczebności (niż demograficzny). W latach 2005-2011 liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się z 433 do 349, a w gimnazjach zwiększyła się z 233 do 237. Na poziomie ponadgimnazjalnym młodzież z terenu gminy kształci się głównie w Siedlcach.

5.5. Wychowanie przedszkolne

Wychowaniem przedszkolnym zajmują się przedszkole dwuoddziałowe w Wiśniewie o 50 miejscach, w 2013 roku w pełni wykorzystanych oraz 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 59 dzieci.

5.6. Inne placówki obsługi ludności

Gmina posiada na swoim terenie większość placówek niezbędnych do prawidłowej obsługi swoich mieszkańców oraz osób spoza gminy. Do placówek tych należą dwa zakłady opieki zdrowotnej: publiczny i niepubliczny oraz prywatna praktyka stomatologiczna.

Działalność kulturalną prowadzą Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna. Ośrodek Kultury w 2011 roku zorganizował 47 różnych imprez, które zgromadziły 4,7 tys. uczestników. Biblioteka zatrudnia 3 osoby, posiada księgozbiór 15,9 tys. wolumenów, ponad 500 czytelników i około 10 tys. wypożyczeń rocznie.

6. Uwarunkowania gospodarcze

6.1. Rolnictwo

Główną funkcją gminy jest rolnictwo. Decyduje o tym⁵ 9,6 tys. ha użytków rolnych, 1563 indywidualnych gospodarstw rolnych (w tym 1309 o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha) i około 1,0 tys. osób utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie. Rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się: stosunkowo niską jakością (55,3 pkt wg IUNG) i wysokim udziałem trwałych użytków zielonych (37,4 % ogólnej powierzchni użytków rolnych). Najwyższy udział trwałych użytków zielonych⁶, powyżej 50 %, posiadają wsie: Myrcha, Ciosny, Kaczory i Stok Wiśniewski. Udział w przedziale 40 do 50 % występuje we wsiach: Mościbrody, Borki-Kosiorki, Wiśniew, Borki-Paduchy, Borki-Soldy, Wólka Wiśniewska, Okniny, Wiśniew Kolonia i Gostchorz (mapa 4).

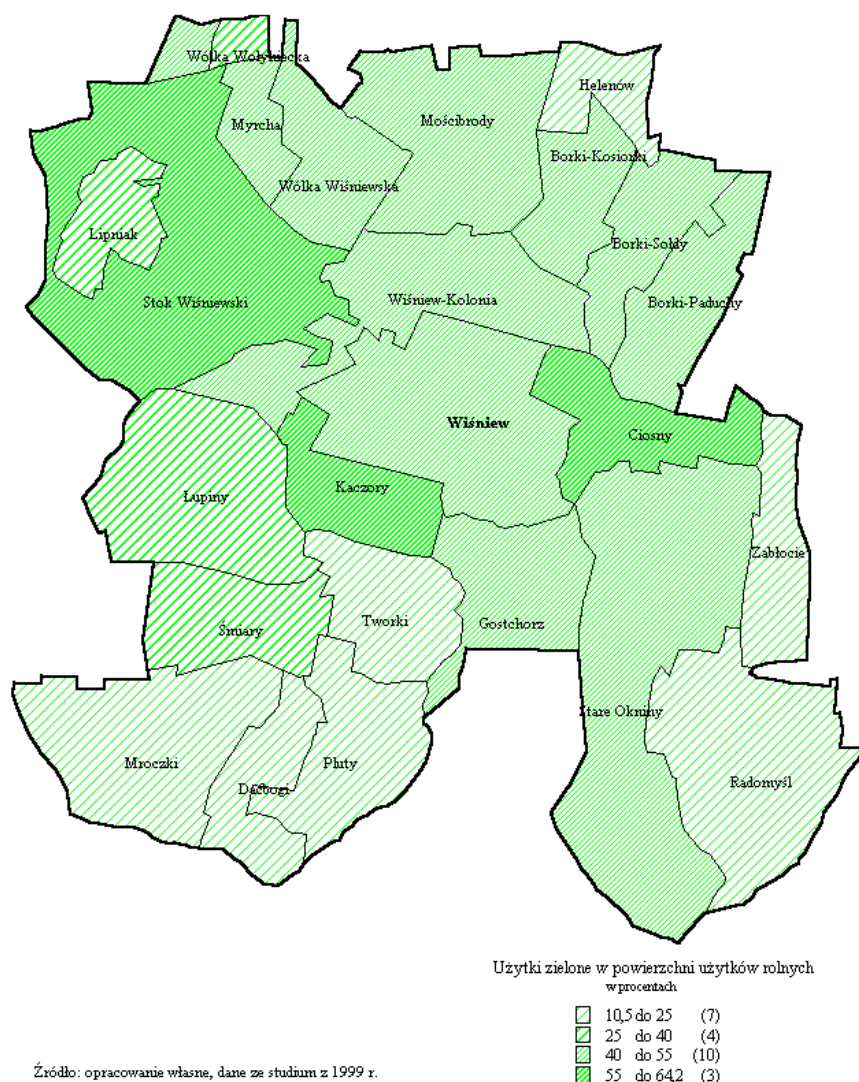
Do warunków tych dostosowane są kierunki produkcji i wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia. W produkcji roślinnej dominują zboża (85,0 % ogólnej powierzchni zasiewów), kukurydza na zielonkę i na ziarno (2,0%) i ziemniaki (10,7%), a w produkcji zwierzęcej - wysoka obsada zarówno bydła (48,2 sztuk/100 ha użytków rolnych) jak i trzody chlewnej (131,1 sztuk/100ha użytków rolnych). W wyposażeniu gospodarstw znajdowało się między innymi: 880 ciągników, 44 samochody ciężarowe, 71 kombajnów zbożowych i 79 kombajnów ziemniaczanych. Struktura obszarowa gospodarstw w gminie jest dość rozdrobniona. Na jedno gospodarstwo przypada 6,2 ha użytków rolnych, a pomijając działki rolne do 1 ha – 7,3 ha. We władaniu gospodarstw powyżej 10 ha użytków rolnych koncentrowało się 54,8% powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych.

Niska jakość gruntów i przeciętna struktura obszarowa gospodarstw sprawiają, że na terenie gminy problemem jest wypadanie ziemi z rolniczego użytkowania. W 2002 roku w gospodarstwach rolnych na terenie gminy było 609 ha ugorów i odłogów. Stanowiły one 9,8 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Ponadto nie było użytkowanych 433 ha łąk i pastwisk (12,5% ich ogólnej powierzchni).

Mapa . Udział użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych

⁵ Dane PSR 2002

⁶ Dane: Roczne sprawozdanie wg systemu EGB III według stanu na 1.01.1999. Starostwo Powiatowe w Siedlcach.

Opublikowane przez GUS częściowe wyniki Powszechnego Spisu Rolniczego z 2010 r.⁷ w odniesieniu do gminy Wiśniew wskazują na następujące tendencje w stosunku do spisu z 2002 r:

- duże zmniejszenie ogólnej liczby gospodarstw rolnych z 1563 do 947,
- zmniejszenie spisanej powierzchni ogólnej gruntów w gospodarstwach rolnych z 11,4 do 7,7 tys. ha, w tym powierzchni użytków rolnych z 9,7 do 6,4 tys. ha,
- zmniejszenie: pogłowa bydła z 4,7 do 4,5 tys. sztuk tj. o 3,9 %, w tym krów z 2,6 do 1,9 tys. sztuk tj. o 26,7 %, trzody chlewnej z 12,7 do 8,0 tys. sztuk tj. o 36,7 %, kur z 335,8 do 165,2 tys. sztuk tj. o 50,8 %,
- obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła w 2010 roku 70 sztuk, a trzody chlewnej 64 sztuk,
- liczba ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych zmniejszyła się z 880 w 2002

⁷ Wyniki te zaczęły się ukazywać sukcesywnie w BDL GUS w maju 2012 r.. Dotychczas (25 maja) obejmują liczbę gospodarstw, powierzchnię gruntów i liczbę zwierząt gospodarskich.

roku do 817 w roku 2010,

- przytoczone dane wskazują na znaczne zmniejszenie: spisanej powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych, pogłowia zwierząt gospodarskich (zwłaszcza krów, trzody chlewnej i kur) oraz liczby ciągników rolniczych.

6.2. Leśnictwo

Gmina Wiśniew posiada 2668,4 ha lasów i gruntów leśnych (na koniec 2011 r.). Charakteryzuje się niskim wskaźnikiem lesistości 21,0 %. W strukturze własnościowej dominują lasy prywatne, które stanowią 66,0 % ogólnej powierzchni leśnej. Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa mają powierzchnię 895,6 ha (33,9 %) i położone są w większości w zachodniej i południowej części gminy. Lasy prywatne są rozproszone na obszarze całej gminy w miarę równomiernie.

W latach 2005-2011 zalesiono powierzchnię 31,3 ha, z tego 20,6 w lasach publicznych i 10,7 ha w lasach prywatnych. Pozyskanie drewna (grubizny) w lasach prywatnych wyniosło w tym czasie 10,6 tys. m³.

6.3. Rynek pracy

Liczba pracujących na terenie gminy poza rolnictwem indywidualnym wynosiła na koniec 2011 roku 730 osób.

W końcu 2011 roku na terenie gminy było zarejestrowanych 233 bezrobotnych, w tym 112 kobiet. W latach 2005-2008 liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 316 do 155 osób, a w ostatnich latach nieznacznie zwiększyła się. Aktualny (2010 r.) poziom bezrobocia w gminie można uznać za niski. Liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,7.

Położenie gminy (przy drodze krajowej, pomiędzy Siedlcami i Łukowem) sprzyja dojazdowi do pracy. Według dostępnych danych z 2006 roku z gminy wyjeżdżało codziennie do pracy 493 osoby, zaś przyjeżdżało na teren gminy 177, co daje nadwyżkę wyjazdów nad przyjazdami w wysokości 316 osób.

6.4. Podmioty gospodarcze

W rejestrze REGON na koniec 2011 roku figurowało 319 podmiotów gospodarczych (w tym 1 o zatrudnieniu 250 i więcej osób, 1 o zatrudnieniu w przedziale 50-249 osób i 9 osób w zatrudnieniu w przedziale 10-49 osób). Struktura tych podmiotów według sektorów własnościowych przedstawiała się następująco:

podmioty gospodarki narodowej ogółem	319
sektor publiczny - ogółem	15

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12
sektor prywatny - ogółem	304
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	248
sektor prywatny - spółki handlowe	11
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1
sektor prywatny - spółdzielnie	3
sektor prywatny - fundacje	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	21

Dominują zakłady osób fizycznych, prowadzące działalność gospodarczą.

W strukturze podmiotów (według sekcji PKD 2007) największy udział posiadają: handel - 69 podmiotów (21,6%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 68 (21,3%), przetwórstwo przemysłowe – 35 (11,0%), budownictwo - 29 (9,1%) oraz transport i gospodarka magazynowa -27 (8,5 %). Największa liczba podmiotów występuje we wsi gminnej Wiśniew – 72 (22,6 %), następnie: Radomyśl – 29, Borki Paduchy - 23, Stare Okniny – 21, Wiśniew-Kolonia – 18, Gostchorz – 16, Tworki – 15, Śmiary – 13 oraz Pluty i Mościbrody – po 12 (tabela 2 i mapa 5).

Tabela . Liczba podmiotów gospodarczych w końcu 2011 roku według BDL GUS

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów				
	ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	250-999
Borki-Kosiorów	7	7	0	0	0
Borki-Paduchy	23	23	0	0	0
Borki-Soldy	3	3	0	0	0
Ciosny	2	2	0	0	0
Daćbogi	9	9	0	0	0
Gostchorz	16	16	0	0	0
Helenów	4	4	0	0	0
Kaczory	8	7	1	0	0
Lipniak	7	7	0	0	0
Łupiny	6	6	0	0	0
Mościbrody	12	10	1	0	1
Mrocзки	9	9	0	0	0

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

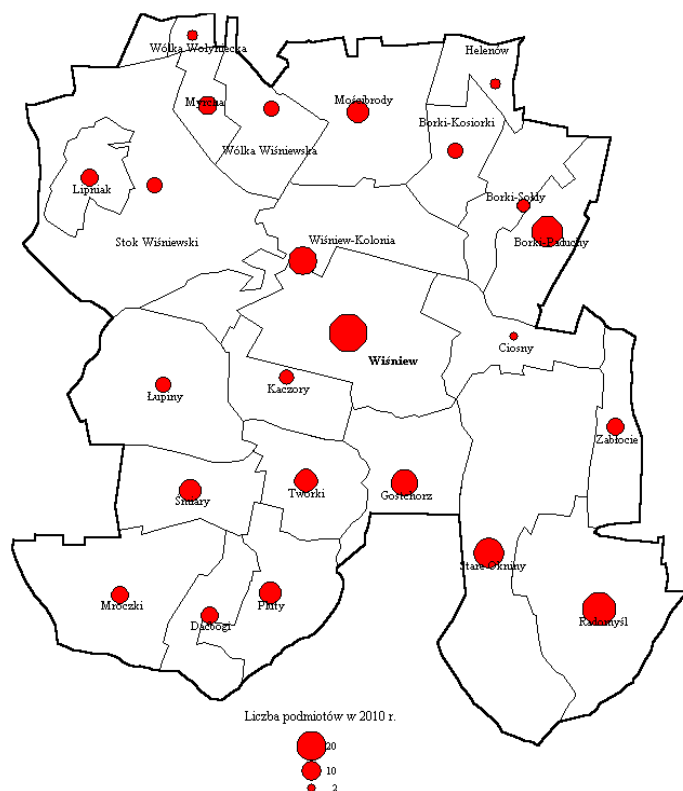
Myrcha	7	7	0	0	0
Pluty	12	11	1	0	0
Radomyśl	29	27	2	0	0
Stare Okniny	21	21	0	0	0
Stok Wiśniewski	8	8	0	0	0
Śmiary	13	12	1	0	0
Tworki	15	15	0	0	0
Wiśniew	72	68	3	1	0
Wiśniew-Kolonia	18	18	0	0	0
Wólka Wiśniewska	7	7	0	0	0
Wólka Wołyńska	2	2	0	0	0
Zabłocie	9	9	0	0	0
Razem	319	308	9	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

6.5. Budżet gminy

Dochody budżetu gminy w poszczególnych latach w okresie 2005-2009 kształtowały się na poziomie od 9,5 mln zł w 2005 roku do 15,0 mln zł w roku 2009. W 2010 roku zwiększyły się o ponad 5 mln do 20,4 mln zł, głównie dzięki środkom uzyskanym z budżetu państwa na finansowanie programów i projektów unijnych (5,1 mln zł). W 2011 roku obniżyły się do 14,4 mln zł. Ważną pozycją dochodów są dochody własne, które średnio w latach 2005-2011 stanowiły 26,6% ogólnej kwoty dochodów, a więc ich poziom był niski. Główną pozycję dochodów własnych stanowią udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, zwłaszcza w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatki: od nieruchomości i rolny. Subwencje ogólne średnio w latach 2005-2011 stanowiły 45,3% dochodów ogółem i były główną częścią dochodów budżetowych gminy. Trzecią pozycją

Mapa . Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON - stan na 31.12.2010 r.

Źródło: opracowanie własne, dane BDL GUS

dochodów są dotacje celowe z budżetu państwa, które w omawianym okresie stanowiły 18,7% ogólnej kwoty dochodów. Istotnym źródłem dochodów były uzyskane w latach 2007-2009 środki z budżetu Unii Europejskiej w wysokości 2,3 mln zł oraz dochody uzyskane w latach 2010-2011 na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w wysokości 5,9 mln zł. Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w analizowanym okresie od 1599 zł w 2005 roku do 2537 w 2009. W 2010 roku zwiększyły się do 3494 zł. Jest to poziom relatywnie niski.

Poziom wydatków ogółem musi być w skali każdego roku zbliżony do poziomu dochodów. W strukturze wydatków największe pozycje stanowią wydatki na oświatę. W latach 2005-2011 wyniosły one 37,1 mln złotych, natomiast ich udział w ogólnej kwocie wydatków 36,0%.

Z punktu widzenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców – istotne są wydatki inwestycyjne. W latach 2005-2011 wyniosły one 28,4 mln zł i stanowiły 27,5% ogólnej kwoty wydatków, co na tle ogółu gmin oznacza bardzo wysoki poziom inwestowania. Największe kwoty wydatków inwestycyjnych zostały w tym okresie przeznaczone na drogi (40,8% ogólnej kwoty wydatków inwestycyjnych), oświatę i wychowanie (15,8%) i rolnictwo (20,2%).

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Komunikacja

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy realizuje droga krajowa nr 63 Łuków - Siedlce - Sokołów Podlaski – Łomża (około 12,7 km na terenie gminy). Droga ta ma przypisaną klasę G. Jej stan techniczny na terenie gminy jest aktualnie dobry. Brak chodników dla pieszych i rowerzystów w terenach zabudowanych przy drodze krajowej. Wzdłuż północno-wschodniej granicy gminy przebiega trasa projektowanej autostrady.

Powiązania z sąsiadującymi gminami realizują następujące drogi powiatowe⁸:

Numer (nowy, stary)

Nazwa

- 3633W 36373 Błogoszcz - Ługi Wielkie - Borki Kosiorki
- 3634W 36374 Wołyńce – Mościbrody
- 3635W 36375 Siedlce - Domanice - granica województwa (Wólka Zastawska)
- 3636W 36376 Zbuczyn - Borki Kosy - Mościbrody
- 3654W 36415 Kaczory - Łupiny - Domanice
- 3655W 36416 Domanice - Mroczy - Gostchorz
- 3656W 36417 Gostchorz - Zabłocie - Zbuczyn

Ich łączna długość na terenie gminy wynosi 35,8 km, z tego 33,3 km o nawierzchni twardej, a 2,5 km o nawierzchni gruntowej. Nie wszystkie te drogi posiadają wystarczającą szerokość jezdni i pasa drogowego oraz odpowiedni stan nawierzchni.

Połączenia wewnątrz gminy realizują następujące drogi gminne⁹:

361101 W	365500 1	droga krajowa 63-Ciosny-granica gminy Zbuczyn-Dziewule
361102 W	365500 2	Borki Sołdy-granica gminy Zbuczyn-Borki Wyrki
361103 W	365500 5	Ujrzanów-granica gminy Siedlce-Helenów-Borki Kosiorki
361104 W	365500 6	Wiśniew-droga krajowa 63-Stok Wiśniewski-Mogiłki

⁸ Źródło: Załącznik do uchwały Nr 1351/289/06 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 czerwca 2006 r.

⁹ Źródło: Załącznik do uchwały Nr 1994/306/06 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 12 września 2006 r. i uchwała Rady Gminy Wiśniew Nr XVIII/139/2012 z dnia 25 września 2012 roku w sprawie zaliczenia dróg wewnętrznych do kategorii dróg gminnych.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

361105 W	365500 7	Myrcha-Stok Wiśniewski
361106 W	365500 8	Rakowiec-granica gminy Siedlce-Wólka Wołyńska-Myrcha
361107 W	365500 9	droga powiatowa 3635W-Lipniak
361108 W	365501 0	droga krajowa 63-Wiśniew-Kaczory
361109 W	365501 1	Jastrzębie Łupiny-Jastrzębie Mroczki
361110 W	365501 3	droga powiatowa 3656W (Gostchorz-Zbuczyn)-Radomyśl-granica gminy Zbuczyn-Smolanka
361111 W	365501 4	droga krajowa 63-koniec wsi Wiśniew
361112 W	365501 5	Wiśniew-droga gminna 361101W
361113 W	365501 6	droga do gminnej stacji paliw w Wiśniewie
361114 W	365501 7	Borki Kosy-granica gminy Zbuczyn Poduchowny-droga gminna 361101W
361115 W	365501 9	droga krajowa 63-Osiny Nowe-Osiny Stare
361116 W	365502 0	droga krajowa 63-Wiśniew-Kolonia-droga gminna 360104W (Stok Wiśniewski)
361117 W		droga przez wieś Wólka Wołyńska
361118 W		droga przez wieś Helenów
		od drogi nr 63 do drogi 361115W
		od drogi nr 361115W do drogi nr 361110W
		od drogi nr 361110W do granicy gruntów gminy Łuków
		od drogi nr 3656W do drogi nr 361101W
		od drogi nr 361110W przez wieś Zabłocie do drogi nr 361101W
		od drogi nr 3636W do granicy gminy Zbuczyn
		od drogi nr 3636W do drogi nr 3633W
		od drogi nr 361102W do granicy gminy Zbuczyn
		od drogi nr 3633W do drogi nr 361118W
		od drogi nr 63 do granicy gminy Siedlce
		od drogi nr 361118W przez wieś Mościbrody do granicy z Nadleśnictwem
		od drogi nr 63 do drogi nr 3634W
		od drogi nr 63 do końca wsi Wiśniew-Kolonia (strona wschodnia)
		od drogi nr 3655W do granicy gruntów gminy Domanice

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

		od drogi nr 361108W do końca wsi Kaczory
		od drogi nr 3654W do drogi nr 361109W
		od drogi nr 3655W do granicy gminy Łuków (Daćbogi, Pluty)
		od drogi nr 3655W do granicy gminy Łuków (Pluty)
		od drogi nr 63 do drogi nr 3656W
		od drogi nr 3655W do drogi nr 3654W
		od drogi nr 361104W ul. Południową do drogi nr 361104W
		od drogi nr 361113W ul. Północną do drogi nr 361104W
		od drogi nr 361111W ul. Szkolną do drogi nr 361112W
		od drogi nr 63 ul. Bankową do drogi nr 361111W
		od drogi nr 63 do końca ulicy Skoczylasa w Wiśniewie
		od drogi nr 361101W do drogi nr 3656W

Długość dróg gminnych objętych powyższym wykazem wynosi 96,6 km. Drogi zaliczone do dróg gminnych uchwałą Rady Gminy Nr XVIII/139/2012 z dnia 25 września 2012 roku do czasu uchwalenia studium nie posiadały ustalonych numerów. Ich łączna długość wynosi 47,5 km. W większości posiadają one nawierzchnię gruntową.

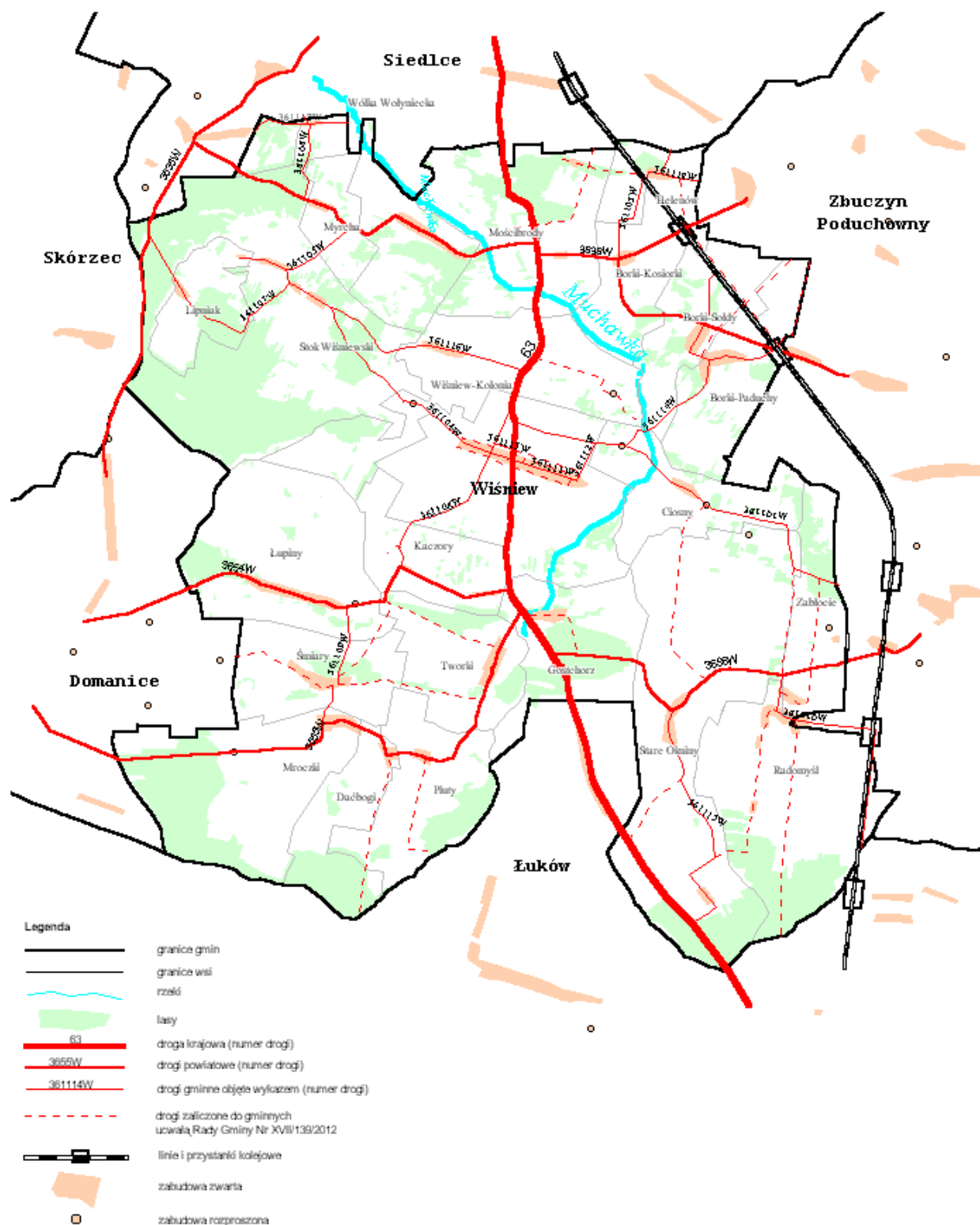
Do 25 września 2012 roku łączna długość dróg publicznych na terenie gminy wynosiła 97,6 km, w tym o nawierzchni twardej 88,3 km tj. 90,5%. Wskaźnik gęstości dróg publicznych twardych wynosił dla gminy 70,1 km/100 km² i 15,2 km/1000 ludności (dla kraju odpowiednio 87,6 i 7,2). Obecnie łączna długość dróg publicznych wynosi 145,1 km. Gęstość sieci drogowej w gminie jest wystarczająca, natomiast jakość techniczna znacznej części dróg, zwłaszcza ostatnio zaliczonych do dróg gminnych, jest niska i wymaga budowy lub przebudowy.

Przez teren gminy przebiega dwutorowa, zelektryfikowana linia kolejowa Warszawa - Siedlce – Łuków – Terespol, która jest elementem korytarza transportowego o znaczeniu europejskim. Linia ta została zmodernizowana i jest dostosowana do prędkości 160 km/h dla ruchu osobowego i 120 km/h dla ruchu towarowego. Linia ta ułatwia mieszkańcom położonych przy niej wsi dojazdy do pracy. Dotyczy to zwłaszcza wsi: Borki-Kosiorki i Helenów (przystanek Kosiorki), Borki-Sołdy i Borki-Paduchy (przystanek Borki Kosy) oraz Radomyśl (przystanek Radomyśl). Według aktualnego rozkładu jazdy na odcinku Siedlce – Łuków kursuje 16 par pociągów osobowych na dobę.

Układ komunikacyjny gminy ilustruje mapa 6.

Mapa . Komunikacja

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

7.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Sieć wodociągowa

Na terenie gminy funkcjonuje zbiorcza sieć wodociągowa obejmująca wszystkie miejscowości w gminie. Eksploatowane są dwa wodociągi: „Wiśniew” i „Radomyśl”.

Źródłem wody dla wodociągu „Wiśniew” są odwiercone w 1966 roku dwie studnie głębinowe (podstawowa i awaryjna) o głębokości 90 m i zatwierdzonych zasobach wodnych w wysokości 16,5 m³/h każda. Woda tłoczona jest do sieci poprzez stację wodociągową o wydajności 185 m³/d zlokalizowanej w miejscowości Wiśniew.

Wodociąg „Radomyśl” zasilany jest w wodę ze studni głębinowej o głębokości 102 m, wykonanej w 1989 r., zlokalizowanej na terenie wsi Radomyśl. Zasoby wodne zatwierdzone zostały w wysokości 90 m³/h. Woda surowa odpowiada jakości wody do picia i na potrzeby gospodarcze, w związku z czym nie poddawana jest uzdatnianiu. Poprzez stację wodociągową o wydajności 55 m³/h tłoczona jest wprost do sieci.

Ujęcia służące zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę wymagają ochrony poprzez tworzenie stref ochronnych. Oprócz zabezpieczenia stref ochrony bezpośredniej (ogrodzenie terenu w promieniu 8-10 m od krawędzi obudowy studni) obowiązkiem użytkownika jest wykonanie dokumentacji hydrogeologicznych, które określą zasięg ewentualnych stref ochrony pośredniej i rygory w nich obowiązujące.

Dostarczana wodociągami zbiorowymi woda posiada jakość odpowiadającą normom, a jej ilość pokrywa zapotrzebowanie na cele bytowo-gospodarcze i przeciwpożarowe. Długość sieci na koniec 2013 roku¹⁰ wynosiła 103 km (całość w zarządzie gminy), a liczba przyłączy 1803. Ilość wody dostarczona gospodarstwom domowym w latach 2005-2010 wykazywała systematyczny przyrost do 2009 roku (z 98,4 dam³ do 168,9 dam³).

Eksploatacją sieci wodociągowej na terenie gminy zajmuje się Urząd Gminy.

Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy Wiśniew eksploatowana jest gminna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Wiśniew wykonana w 1999 roku. Posiada ona maksymalną przepustowość 250 m³/d. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna zaprojektowana i wykonana według technologii „EKO-AQUA” Warszawa opartej na trzystopniowym oczyszczaniu ścieków, przy czym ostatni stopień stanowi laguna przepływowa, zasiedlona roślinnością

¹⁰ Według BDL GUS

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

wodolubną. Odbiornikiem ścieków ze zbiorczego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków jest rów melioracyjny - dopływ rzeki Myrchy wpadającej do Muchawki.

Kanalizacją sanitarną objęta jest miejscowość gminna Wiśniew. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi na koniec 2011 roku 11,1 km, zaś liczba przyłączy - 176 sztuk. Z sieci tej korzysta około 12% mieszkańców gminy.

W celu uniezależnienia pracy oczyszczalni od warunków zewnętrznych, zwłaszcza niskich temperatur w okresie zimy, oraz ograniczenia uciążliwości oczyszczalni wszystkie obiekty technologiczne (oprócz punktu zlewnego i składowiska osadu odwodnionego) zlokalizowane zostały w specjalnie wykonanym do tego celu budynku.

Oprócz ścieków dopływających kanalizacją do oczyszczalni dowożone są ścieki ze zbiorników bezodpływowych.

7.3. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne powstające na terenie gminy są wywożone na wysypisko w Woli Suchożebrskiej. Odpady z gospodarstw domowych gromadzone są w typowych workach, a z obiektów użyteczności publicznej w kontenerach. Stosowana jest ich częściowa segregacja. Za unieszkodliwianie odpadów przemysłowych odpowiadają ich wytwórcy.

7.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy Wiśniew przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 150 relacji Łuków - Siedlce (odgałęzienie magistrali gazowej Puławy - Warszawa). Teren gminy jest zasilany ze stacji redukcyjno-pomiarowej 1° we wsi Gostchorz. Na terenie gminy znajduje się¹¹ 10300 m sieci przesyłowej i 7270 m sieci rozdzielczej. Na koniec 2010 roku liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych wynosiła 169, liczba odbiorców gazu 175, w tym 55 wykorzystujących gaz do ogrzewania mieszkań, a liczba osób korzystających z instalacji gazowej 655 tj. 11,2% mieszkańców gminy.

7.5. Elektroenergetyka

1. Uwarunkowania zewnętrzne - powiązania ponadlokalne

Teren gminy Wiśniew jest miejscem lokalizacji ponadlokalnych sieci elektroenergetycznych różnych napięć realizujących infrastrukturalne połączenia zewnętrzne tej gminy z gminami sąsiednimi. Są to:

¹¹ Według BDL GUS

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

a) tranzytowa, jednotorowa linia najwyższego napięcia 220 kV o relacji Kozienice-Siedlce (obecnie pracuje pod napięciem 110 kV), wchodząca w skład systemu sieci przesyłowych administrowanych przez krajowego operatora systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych PSE Operator S.A.

b) sieć magistralnych linii dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV dostarczających energię elektryczną na teren gminy Wiśniew i gmin sąsiednich ze stacji 110/15 kV zlokalizowanej w Siedlcach i Łukowie. Sieć dystrybucyjna SN jest własnością operatora sieci dystrybucyjnych PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa.

Przesyłowa linia 220 kV

Linia została wybudowana jako perspektywiczna sieć zasilająca planowaną stację 220/110 kV w Ujrzanowie w gm. Siedlce, jednak nigdy nie pracowała pod napięciem przesyłowym 220 kV, pracuje natomiast pod napięciem 110 kV zasilając z elektrowni Kozienice siedlecki węzeł elektroenergetyczny 110 kV. W najnowszych planach operatora elektroenergetycznych sieci przesyłowych PSE Operator S.A. została przeznaczona do przebudowy na napięcie 400 kV, co będzie miało wpływ na zmianę wartości odległości ochronnych od osi linii.

Przez gminę Wiśniew linia biegnie głównie terenami rolnymi, fragmentarycznie przekracza tereny budowlane. Lokalizacja w pobliżu linii wysokiego napięcia 220 kV obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1882 i 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od przewodów linii, przyjmuje się w oparciu o wytyczne PSE Operator S.A., że bezpieczną odległością (zwaną w terminologii operatora pasem technologicznym) budynków mieszkalnych od osi linii 220 kV jest odległość 25 m liczona w obydwie strony linii.

Z uwagi na perspektywę przebudowy linii 220 kV na parametry 400 kV zmianie ulegnie szerokość pasa technologicznego wokół linii, która wynosić będzie po przebudowie po 35 m w obydwie strony linii.

Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV

Gmina Wiśniew nie posiadając na swym terenie stacji 110/15 kV zaopatrywana jest w energię SN 15 kV ze źródeł zewnętrznych, którymi w układzie podstawowym są:

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

a) stacja 110/15 kV Siedlce Myśliwska, która zasilana pierścieniowo liniami WN 110kV wyposażona jest w dwa transformatory 110/15 kV o mocach po 16 MVA posiadające jeszcze odpowiednie rezerwy mocy. Stacja jest w dobrym stanie technicznym

i w normalnym układzie połączeń magistralnych linii SN 15 kV zasila aż 90,4 % pracujących w gminie Wiśniew stacji 15/0,4 kV;

b) stacja 110/15 kV Siedlce Przemysł, zasilana również siedleckim pierścieniem elektroenergetycznym WN 110 kV Kozienice - Miłosna, posiada trzy transformatory 110/15 kV o mocach dwa po 25 MVA oraz trzeci o mocy 16 MVA z rezerwą mocy. Stacja posiada już przestarzałe wyposażenie i przewidziana jest do modernizacji.

W podstawowym układzie pracy zasila tylko 4 (5,5 %) stacje 15/0,4 kV pracujące w dwóch północnych wsiach gminy Wiśniew. Stacja posiada wysuniętą rozdzielnię SN 15 kV RSM 15/15 kV przeznaczoną do wyprowadzenia terenowych linii magistralnych SN;

c) stacja 110/30/15 kV Łuków, zasilana z innego (niezależnego od siedleckiego) pierścienia WN 110 kV (Kozienice-Stoczek Łukowski – Łuków); posiada dwa transformatory: 110/30/15 kV - 16/10 MVA i 110/15 kV - 25 MV A. W układzie podstawowym pracy systemu sieci dystrybucyjnych SN 15 kV zasila tylko 3 (4,1 %) pracujących w gminie Wiśniew stacji 15/0,4 kV.

Jak widać z powyższej charakterystyki, podstawowe zasilanie gminy Wiśniew nie uległo zmianie i w dalszym ciągu opiera się w zasadzie na stacji Siedlce Myśliwska. W sytuacjach awaryjnych istnieje możliwość przełączeń linii SN 15 kV, które powiększą udział stacji Siedlce Przemysł i Łuków w zasilaniu omawianej gminy. W perspektywie najbliższych kilku – kilkunastu lat PGE Dystrybucja S.A. nie planuje budowy nowych stacji

110/15

kV

w okolicach Siedlec i Łukowa, a więc zasilanie gminy Wiśniew i gmin sąsiednich energią elektryczną SN 15 kV nadal odbywać się będzie z istniejących i opisanych powyżej stacji 110/15 kV.

System magistralnych linii SN 15 kV

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

W okresie ostatnich kilkunastu lat jakie upłynęły od opracowania poprzedniego studium gminy Wiśniew, układ jej zasilania elektroenergetycznego sieciami zewnętrznymi SN 15 kV nie uległ istotnym zmianom. W dalszym ciągu w podstawowym zasilaniu gminy energią elektryczną SN 15 kV udział biorą cztery magistralne linie średniego napięcia, z których trzony dwóch przebiegają przez tereny gminy, a dwie pozostałe biorą udział w jej zasilaniu za pomocą odgałęzień od trzonów.

Linie magistralne łączą się ze sobą w punktach węzłowych wyposażonych w odłączniki realizujące stałe podziały zasilania, które wraz z łącznikami sekcyjnymi w trzonach linii umożliwiają w stanach awaryjnych i przy czynnościach remontowo - konserwacyjnych przełączanie zasilania z podstawowego na rezerwowe.

Podstawowe znaczenie w zasilaniu gminy Wiśniew mają linie (mapa 8):

a) Siedlce Myśliwska - Łuków

Ma największe znaczenie dla gminy Wiśniew, bowiem w podstawowym układzie pracy zasila 48 (65,7 %) pracujących w niej stacji 15/0,4 kV. Linia jest jeszcze w dobrym stanie technicznym (przewody AFL 70 mm²), posiada połączenia z liniami Siedlce Myśliwska – Domanice, Siedlce Przemysł (RSM) - Ujrzanów, Siedlce Przemysł (RSM) – Zbuczyn, oraz Łuków-Siedlce, jest więc linią dobrze ubezpieczoną, jednak mocno obciążoną.

b) Siedlce Myśliwska – Domanice

Zasila (w normalnym układzie połączeń) 18 (24,7 %) gminnych stacji 15/0,4 kV. Trzon linii od stacji 110/15 kV do wsi Helenów (w gminie Wodynie) wykonany jest przewodami AFL 70 mm², natomiast dalszy odcinek do połączenia z magistralą Kotuń-Skórzec posiada przewody AFL 35 mm², wymaga więc modernizacji i przebudowy na pełnowartościową linię magistralną. Również modernizacji i powiększenia przekroju przewodów wymaga istniejący odcinek linii Domanice - Gostchorz stanowiący połączenie magistrali Siedlce Myśliwska - Domanice i Siedlce Myśliwska - Łuków. Trzon omawianej magistrali jest jednym z najdłuższych i najbardziej obciążonych linii na terenie RE Siedlce.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Odcinek magistrali wyprowadzony z rozdzielni RSM -15/15 kV w Siedlcach powstał w celu odciążenia magistrali Siedlce Przemysł - Zbuczyn oraz dodatkowego powiązania tej linii z magistralą Siedlce Myśliwska - Łuków. Linia jedynie w początkowym odcinku ma przewody AFL 70 mm², natomiast od Ujrzanowa aż do wsi Mościbrody jest starym odcinkiem linii wykonanej przewodami AFL 35 mm². W przyszłości linię należy zmodernizować i przedłużyć ze wsi Borki Kosiorki do wsi Borki Sólidy, co doprowadzi nowe źródło energii SN 15 kV do wsi gminnej Wiśniew. W chwili obecnej omawiana linia zasila

w gminie Wiśniew tylko 4 stacje 15/0,4 kV (5,5 %).

d) Łuków - Siedlce

Stanowi przedłużenie linii Siedlce-Łuków, zasilane jednak ze stacji 110/30/15 kV w Łukowie. Trzon linii wykonany jest częściowo przewodami AFL 70 mm², a częściowo AFL 50 mm², wymaga więc częściowej modernizacji. Linia jest mocno obciążona odbiorami w powiecie łukowskim na terenie działania RE Łuków, więc jej praktyczne zasilanie gminy Wiśniew jest niewielkie, bowiem do stałego podziału zasilania w układzie podstawowym zasila tylko trzy stacje 15/0,4 kV na terenie gminy Wiśniew pracujące we wsi Okniny Nowe.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że gmina Wiśniew ma jeszcze stosunkowo dobre uwarunkowania rozwoju wynikające z zewnętrznego zasilania energią elektryczną średniego napięcia 15 kV, leży bowiem w zasięgu trzech stacji 110/SN. Istotnej rozbudowy wymaga jednak system magistralnych linii średniego napięcia, zasilających gminę. Odciążenia poprzez budowę przynajmniej jednej magistrali SN 15 kV wymagają linie Siedlce Myśliwska – Łuków i Siedlce Myśliwska – Domanice.

~~2.~~ Uwarunkowania wewnętrzne

Lokalne sieci dystrybucyjne

Są to sieci średniego napięcia i niskiego napięcia, których zadaniem jest bezpośrednie zasilanie odbiorców energią elektryczną.

W wiejskiej gminie Wiśniew urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne. Stan techniczny tych urządzeń decyduje o jakości energii elektrycznej niskiego napięcia bezpośrednio dostarczanej odbiorcom.

W bardzo dobrym stanie technicznym są sieci budowane w ciągu ostatnich kilkunastu lat, a w dobrym stanie sieci pochodzące z lat 1980 - 95.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

W ciągu ostatnich 13 lat istotna poprawa stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych wystąpiła w 5 wsiach gminy, w których wybudowano nowe stacje trafo 15/0,4 kV, zmodernizowano stacje istniejące lub znacznie zmodernizowano bądź rozbudowano linie niskiego napięcia. Są to wsie: Borki Kosiorki, Borki Paduchy, Myrcha, Nowe Okniny, Wiśniew Kolonia.

Według stanu na połowę roku 2012 lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie dobrym stanie technicznym posiadają wsie: Borki Paduchy, Borki Sołdy, Daćbogi, Gostchorz, Kaczory, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wólka Wiśniewska, Zabłocie. Sieci w tych wsiach były w latach 80 – tych objęte kompleksową modernizacją sieci lokalnych, pracują tam przeważnie stacje trafo typu STSa 20/250 (lub nowsze) i linie nN z odpowiednimi przekrojami przewodów.

Urządzenia lokalne w dobrym stanie technicznym są źródłem energii elektrycznej niskiego napięcia 0,4 kV o właściwych parametrach technicznych, rezerwy mocy i przepustowości linii umożliwiają przyłączanie nowych odbiorców, co stanowi dobre uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego w/w wsi.

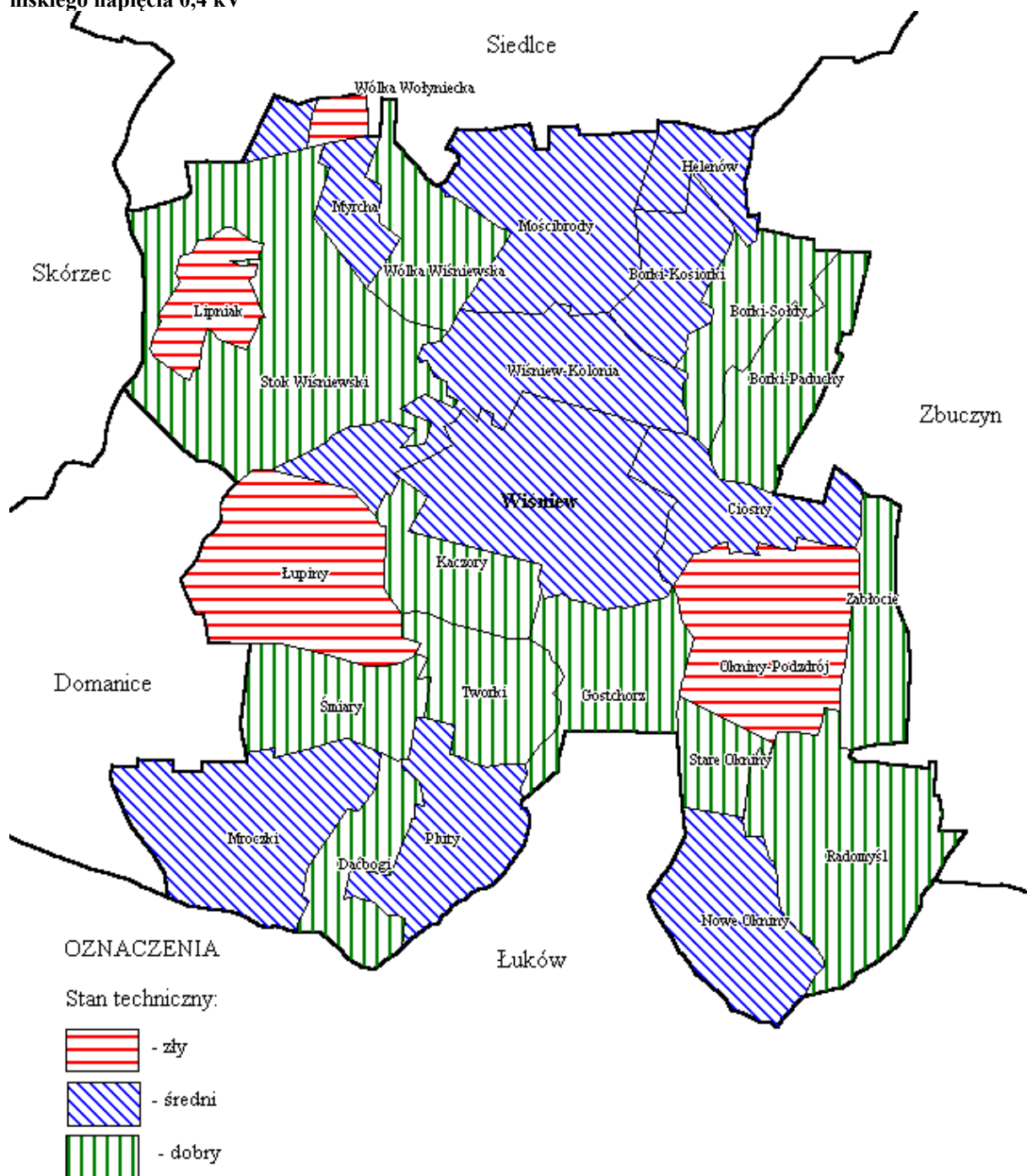
Następną grupę stanowią wsie mające sieci lokalne w bardzo zróżnicowanym stanie technicznym, część urządzeń pochodzi z lat 60-tych, 70-tych, część z 80-tych, zdarzają się też urządzenia najnowsze.

Zbyt długie obwody linii nN, małe przekroje przewodów, brak rezerw mocy w stacjach trafo 15/0,4 kV, postępujący proces przeciążenia sieci, zużycia najstarszych urządzeń nie zapewniają już właściwych parametrów energii, na znacznych obszarach niektórych wsi. Urządzenia lokalne, których ogólny stan techniczny określa się jako średni pracują we wsiach: Borki Kosiorki, Ciosny, Helenów, Mościbrody, Mrocзки, Myrcha, Nowe Okniny, Pluty, Wiśniew Kolonia, a także wieś gminna Wiśniew, której dynamiczny rozwój wymaga istotnej rozbudowy i modernizacji sieci.

W ostatniej grupie klasyfikacyjnej znajdują się wsie posiadające lokalne sieci dystrybucyjne pochodzące w całości lub znacznej większości z lat 60-tych i początków lat 70-tych. Są to wyeksploatowane stacje typu ŻH15B lub STS 20/100, linie nN z bardzo długimi obwodami i małymi przekrojami przewodów, co jest przyczyną powstawania dużych spadków napięć, częstych awarii, przeciążeń transformatorów. Taka sytuacja występuje we wsiach: Lipniak, Łupiny, Okniny Podzdrój, Wólka Wołyńska.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Mapa . Stan techniczny lokalnych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia 0,4 kV

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do stacji trafo 15/0,4 kV pracujących w gminie sytuacja przedstawia się następująco:

- stacje najstarsze z lat 60- tych, typu ŻH 15 – 10 sztuk (13,5%)
- stacje typu STSb20/125 i STSa20/100 z lat 70-tych – 16 sztuk (21,9%),

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

- stacje typu STSa20/250 z lat 80-tych – 35 sztuk (47,9%)
- stacje typu STSbp/STSp 20/250, STSR z lat 1998-2011 – 12 szt. (16,4%).

Jak widać z powyższego zestawienia, stacji pracujących około i ponad 40 lat, czyli w pełni zdekapitalizowanych technicznie jest 26 sztuk (35,6%), natomiast jedynie 12 stacji (16,4%) to stacje najnowsze.

Stosunkowo mały zakres działań modernizacyjnych i inwestycyjnych spowodował, że jedynie w 5 wsiach wystąpiła istotna poprawa ogólnego stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych.

Nadal jednak gmina Wiśniew jest jedną z gmin wiejskich powiatu siedleckiego posiadających lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie niezłym stanie technicznym. Średni odsetek wsi powiatu siedleckiego mających lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie złym stanie technicznym wynosi około 35 %, podobny wskaźnik występuje statystycznie również na terenach wiejskich woj. mazowieckiego.

**Załącznik nr II. Uwarunkowania, problemy i wyzwania rozwojowe Gminy.
Analiza stanu obecnego.**

Wiśniew, 30 listopada 2013 r.

R A P O R T

**zespołu ds. aktualizacji strategii rozwoju Gminy Wiśniew
z przeprowadzonego badania opinii społecznej dotyczącego kierunków rozwoju,
potrzeb społecznych i warunków życia w gminie Wiśniew**

Do Urzędu Gminy wpłynęło 63 ankiety w wersji papierowej, z ponad 500 rozdanych.

Zbiorcze wyniki przeprowadzonej ankiety:

1. Co jest najważniejsze dla społecznego i gospodarczego rozwoju Gminy?	ilość odpowiedzi	%
rozwój produkcji i przetwórstwa rolnego	30	21%
rozwój produkcji pozarolniczej	16	11%
rozwój handlu	10	7%
rozwój usług komercyjnych	3	2%
rozwój turystyki i przedsięwzięć rekreacyjnych	12	9%
rozwój usług społecznych	14	10%
rozwój zorganizowanej działalności kulturalnej	12	9%
posiadanie terenów inwestycyjnych	12	9%
posiadanie terenów przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe	17	12%
promocja gminy	9	6%
estetyka gminy	4	3%
inne (jakie?)- tworzenie miejsc pracy	1	1%
RAZEM	140	

2. Co Pani/Pana/Państwa zdaniem jest największą szansą dla rozwoju Gminy?	ilość odpowiedzi	%
Wyższy poziom kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjach	1	3%
najważniejsze są czyny, a nie słowa rzucane na wiatr	1	3%
rozwijanie się coraz bardziej; inwestycje	4	11%
brak szansy	1	3%
tworzenie stanowisk pracy	8	23%
rozwój przedsiębiorczości	3	9%
promocja gminy	2	6%
rozwijanie działalności kulturalnej	2	6%
uzyskiwanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe/usługowe	3	9%
rozwój rolnictwa/ przetwórstwo rolne	6	17%
rozwój infrastruktury	2	6%
położenie, współpraca z miastem Siedlce	1	3%
gospodarność	1	3%
RAZEM	35	

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

3. Co Pani/Pana zdaniem jest największą mocną stroną Gminy?	ilość odpowiedzi	%
dostęp do środków unijnych	2	5%
wiele firm	1	3%
budynek UG i teren wokół	2	5%
tworzenie kultury, odnawianie domów kultury	3	8%
czyste środowisko	4	11%
organizacja zabaw publicznych	1	3%
trasa Siedlce-Łuków; położenie	8	21%
pracowitość mieszkańców	6	16%
inwestycje; rozwój	2	5%
RADA GMINY	2	5%
brak szansy	1	3%
promocja gminy	3	8%
rolnictwo	1	3%
działalność OSP	1	3%
drogi	1	3%
RAZEM	38	

4. Co Pani/Pana zdaniem jest największym zagrożeniem dla rozwoju Gminy?	ilość odpowiedzi	%
brak	1	3%
firmy transportowe, które uszkodzają nawierzchnię dróg	1	3%
niż demograficzny	2	5%
podziały polityczne; nieporozumienia	5	13%
migracja mieszkańców	9	23%
wspieranie tylko większych sołectw	1	3%
biurokracja	1	3%
brak zaangażowania	3	8%
bezrobocie	3	8%
utrudnianie inwestycji	1	3%
niskie dochody budżetu gminy	1	3%
ubożenie społeczeństwa	1	3%
transport materiałów niebezpiecznych	1	3%
kryzys ekonomiczny	1	3%
Rada Gminy i Wójt	8	20%
brak środków finansowych	1	3%
RAZEM	40	

5. Czy uważa Pani/Pan, że młode pokolenie powinno wiązać swoją przyszłość z gminą?	ilość odpowiedzi	%
tak	45	74%
nie	7	11%
nie wiem	9	15%
RAZEM	61	

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

6. Czy planuje Pani/Pan mieszkać w gminie w ciągu następnych 7 lat?	ilość odpowiedzi	%
tak	55	90%
nie	2	3%
nie wiem	4	7%
RAZEM	61	

7. Co Pani/Pana zdaniem wpływa pozytywnie na jakość życia w Gminie?	ilość odpowiedzi	%
przyroda; czyste środowisko	3	10%
dostęp do wszystkiego (szkoły, sklepy, opieka zdrowotna)	4	14%
imprezy organizowane przez KGW/ imprezy kulturalne	2	7%
dobra działalność gminy; innowacje	2	7%
zgoda; dążenie do celu	3	10%
pozyskiwanie środków unijnych na inwestycje	3	10%
dobra lokalizacja; położenie	4	14%
rozwój kultury/ działalność GOK	2	7%
infrastruktura techniczna/sieć wodociągowa/ drogi	4	14%
bezpieczeństwo	1	3%
coraz lepsze warunki życia	1	3%
RAZEM	29	

8. Co Pani/Pana zdaniem wpływa negatywnie na jakość życia w Gminie?	ilość odpowiedzi	%
brak posterunku policji	2	8%
bezdомne psy	1	4%
brak uprzejmości pracowników UG	2	7%
bezrobocie	2	7%
niska produkcja pożarolnicza	2	7%
brak jedności między miejscowościami gminy/brak jedności mieszkańców	5	19%
realizacja niepotrzebnych inwestycji lub brak inwestycji	3	11%
brak szkoły w okolicy danej miejscowości	1	4%
wysokość podatków od działalności gospodarczej	1	4%
niezgoda, podziały RG	3	11%
brak sieci kanalizacyjnej w niektórych miejscowościach	1	4%
brak przedszkola	1	4%
brak programów prorodzinnych	1	4%
brak lokali socjalnych/komunalnych	1	4%
brak pieniędzy	1	4%
RAZEM	27	

9. Co Pani/Pana zdaniem należy zmienić/poprawić w Gminie w pierwszej kolejności?	ilość odpowiedzi	%
zwiększyć bezpieczeństwo mieszkańców	2	6%
drogi	4	11%

Podęście wójta do wielu spraw; zmiana władzy	4	11%
oświetlenie wsi	1	3%
remont świetlic wiejskich	3	9%
tworzyć miejsca pracy	1	3%
łączność komunikacyjna między wsią a miastem	1	3%
załatwianie spraw w UG/ brak profesjonalizmu kadry/ zmiana kadry	5	14%
organizacja czasu wolnego młodzieży	2	6%
wspieranie mniejszych miejscowości/równość	4	11%
zmniejszenie wysokości opłat za podatek	1	3%
rozwój infrastruktury np. kanalizacja	2	6%
adaptacja lokali gminnych na socjalne dla rodzin ubogich	1	3%
równość w dzieleniu środków na inwestycje	1	3%
pomoc dla biedniejszych, np. samotnym matkom	1	3%
utworzenie hipermarketu	1	3%
utworzenie lokalu gastronomicznego	1	3%
RAZEM	35	

10. Jak ocenia Pan/Pan postrzegane dziedziny życia w Gminie?	ilość odpowiedzi	%	%	%	%	%	%									
								2	3	4	5	0	1	3	4	5
1. możliwość znalezienia zatrudnienia								9	4	3		5	19%	2%	1%	0%
2. warunki do prowadzenia działalności gospodarczej (handel, usługi, produkcja)								18	13	2	4	5	4%	6%	1%	4%
3. warunki mieszkaniowe								9	12	13	5	4	5%	5%	5%	4%
4. bezpieczeństwo mieszkańców								4	14	18	7	2	4%	6%	7%	6%
5. udział mieszkańców w życiu publicznym								18	13	10	6	1	2%	6%	4%	5%
6. funkcjonowanie infrastruktury (wodociągi, kanalizacja)								7	16	14	11		2%	7%	6%	10%
7. czystość i porządek w gminie, w tym gospodarka odpadami								4	14	17	9		4%	6%	7%	8%
8. stan dróg i chodników								13	15	7	2	3	7%	7%	3%	2%
9. dostępność i jakość działania pomocy społecznej								10	14	5	7	4	7%	6%	2%	6%
10. dostępność i jakość działania przedszkoli								13	11	7	2	5	8%	5%	3%	2%
11. poziom kształcenia w szkołach podstawowych								6	20	11	5	4	3%	9%	4%	4%
12. poziom kształcenia w gimnazjach								9	13	18	4	3	2%	6%	7%	4%
13. oferta kulturalna w gminie								7	3	20	9	4	5%	1%	8%	8%
14. działanie podstawowej opieki zdrowotnej								5	8	22	12	1	2%	4%	9%	11%
15. stan środowiska naturalnego								2	8	27	7	3	2%	4%	11%	6%
16. atrakcje turystyczne/obsługa turystów								15	10	10	3	3	6%	5%	4%	3%
17. warunki dla rekreacji i uprawiania sportów amatorskich								9	12	10	3	2	9%	5%	4%	3%
18. ilość i jakość placówek handlowych								13	13	14	3	3	3%	6%	6%	3%
19. dostęp do internetu								4	7	20	14	1	3%	3%	8%	12%

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

	175	22 0	24 8	11 3	53
--	-----	---------	---------	---------	----

11. Jak ocenia Pani/Pan sytuację społeczno-gospodarczą Gminy?	ilość odpowiedzi	%
bardzo dobra	4	8%
dobra	12	23%
zadowalająca	22	42%
zła	9	17%
bardzo zła		0%
nie mam zdania	6	11%
RAZEM	53	

12. Jak zmieniła się sytuacja materialna Pani/Pana rodziny w ciągu ostatnich 2 lat?	ilość odpowiedzi	%
zdecydowanie się poprawiła	4	7%
nieco poprawiła się	9	16%
nie zmieniła się	29	51%
nieco pogorszyła się	6	11%
zdecydowanie pogorszyła się	9	16%
RAZEM	57	

13. Czy jako mieszkaniec Gminy czuje się Pani/Pan w niej bezpiecznie?	ilość odpowiedzi	%
zdecydowanie tak	8	14%
raczej tak	35	63%
raczej nie	7	13%
zdecydowanie nie	5	9%
nie mam zdania	1	2%
RAZEM	56	

14. Według Pani/Pana jakość obsługi klientów w Urzędzie Gminy jest:	ilość odpowiedzi	%
bardzo dobra	8	14%
dobra	22	39%
przeciętna	16	29%
zła	6	11%
bardzo zła	3	5%
nie mam zdania	1	2%
RAZEM	56	

15. Jak ocenia Pani/Pan swoje warunki mieszkaniowe?	ilość odpowiedzi	%
bardzo dobre	5	8%

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

dobrze	33	56%
zadowolające	20	34%
złe	1	2%
bardzo złe		0%
RAZEM	59	

16. Co dla Pani/Pana ma największe znaczenie w życiu? (proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze sprawy):	ilość odpowiedzi	%
możliwość zatrudnienia i zarobkowania	21	13%
pewność zatrudnienia	21	13%
możliwość prowadzenia własnej działalności gospodarczej	9	6%
możliwość prowadzenia własnej działalności społecznej		0%
posiadanie własnego domu/mieszkania	26	17%
wykształcenia/podnoszenie kwalifikacji	6	4%
rosnąca pozycja społeczna (osobista, rodziny)	1	1%
zamieszkanie w bezpiecznej, zdrowej okolicy	8	5%
dobrze wykształcenie dzieci	19	12%
zamożność	3	2%
zdrowie	37	24%
praca blisko miejsca zamieszkania	6	4%
inne (jakie)		0%
RAZEM	157	

17. Czy odczuwa Pani/Pan potrzebę posiadania większej ilości informacji na temat zagadnień związanych z funkcjonowaniem i rozwojem Gminy?	ilość odpowiedzi	%
zdecydowanie tak	15	26%
raczej tak	19	33%
raczej nie	15	26%
zdecydowanie nie		0%
nie mam zdania	9	16%
RAZEM	58	

18. Czy uważa Pani/Pan, że gmina wystarczająco dużo współpracuje z innymi samorządami (sąsiednie gminy, powiat)?	ilość odpowiedzi	%
tak	22	38%
nie	7	12%
nie wiem	29	50%
RAZEM	58	

Płeć:	ilość odpowiedzi	%
mężczyzna	33	57%
kobieta	25	43%
RAZEM	58	

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Wykształcenie:	ilość odpowiedzi	%
podstawowa	2	3%
zawodowe	19	32%
gimnazjalne		0%
średnie	21	36%
pomaturalne/policealne	6	10%
niepełne wyższe	2	3%
wyższe	9	15%
RAZEM	59	

Wiek:	ilość odpowiedzi	%
poniżej 18		0%
18-25	6	11%
26-35	8	14%
36-45	15	26%
46-55	18	32%
56-65	5	9%
powyżej 65	5	9%
RAZEM	57	

status na rynku pracy:	ilość odpowiedzi	%
pracujący	42	71%
bezrobotny	5	8%
uczący się	2	3%
emeryt/rencista	6	10%
inne	4	7%
RAZEM	59	

Wyniki ankiety i cele strategiczne określone w wyniku prac nad strategią znalazły potwierdzenie na spotkaniu konsultacyjnym – debacie w sprawie Strategii Gminy Wiśniew z mieszkańcami oraz przedsiębiorcami działającymi na terenie Gminy, przeprowadzonej w 15 stycznia 2014 r. w Mościbrodach.

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Załącznik nr III. Cele, zadania i priorytety służące i wspierające realizację celów strategicznych

Lp.	Zadania/projekty *)	Cel	Czas realizacji	Wartość szacunkowa
1.	Rozbudowa i modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków	Poprawa stanu środowiska naturalnego	2017	4 000 000
2.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej o długości 68 km	Poprawa stanu środowiska naturalnego	2016-2025	25 000 000
3.	Przebudowa dróg gminnych. Planuje się przebudowę, budowę lub remont około 10 km drogi gminnych	Poprawa standardów komunikacyjnych i bezpieczeństwa ruchu drogowego	2014-2025	10 000 000
4.	Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi krajowej. Długość trasy 4,5 km	Rozwój i poprawa jakości usług turystyczno-rekreacyjnych i sportowych	2014-2025	2 000 000
5.	Rozwój infrastruktury oświatowej. Przebudowa obiektu Zespołu Oświatowego w Wiśniewie	Poprawa standardów życia społecznego	2016	4 000 000
6.	Rozwój jakości edukacji i wychowania przedszkolnego	Poprawa standardów życia społecznego	2014-2017	2 000 000
7.	Dostosowanie / adaptacja obiektów z przeznaczeniem dla osób wymagających opieki	Poprawa standardów życia społecznego	2016-2015	2 000 000
8.	Modernizacja i przebudowa budynku Urzędu Gminy	Poprawa świadczenia usług dla mieszkańców	2014-2017	3 000 000
9.	Rozbudowa infrastruktury energetycznej z wykorzystaniem OZE. Modernizacja oświetlenia ulicznego. Ogrzewanie fotowoltaiczne i kogeneracja.	Poprawa stanu środowiska naturalnego	2014-2025	2 000 000

*) Informacje szczegółowe dotyczące zadań i projektów są zawarte w aktualnych (zatwierdzonych) planach realizacyjnych:

- Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Wiśniew wraz z wykazem przedsięwzięć do WPF;
- Załączniku inwestycyjnym do budżetu Gminy;
- Planach rozwoju usług społecznych.

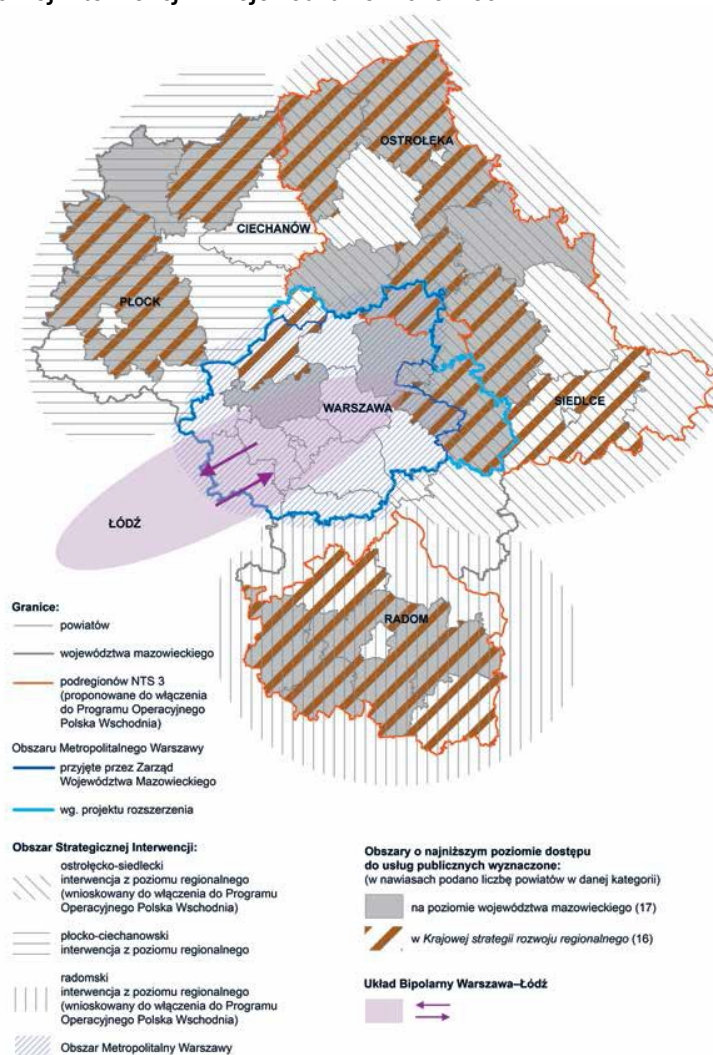
Załącznik nr IV. Zgodność celów rozwoju Gminy z celami regionalnymi

Cele rozwoju Gminy są zgodne z celami *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku (SRWM)*

W *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu.

W województwie mazowieckim na poziomie regionalnym został wyznaczony typ OSI **problemowy**, w tym ostrołęcko-siedlecki, zgodnie z celami KSRR 2.2. *Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe* oraz 2.3. *Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze*.

Ryc. Obszary strategicznej interwencji w województwie mazowieckim

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

Źródło: Strategia Rozwoju województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze, str.72.

Jak wynika ze SRWM polityka prowadzona wobec obszaru ostrołęcko-siedleckiego powinna skutkować podniesieniem jakości życia i polepszeniem warunków prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej infrastruktury komunikacyjnej) oraz wykształcenia zdolności absorpcyjnych obszaru, a zwłaszcza ośrodków miejskich (Ostrołęki i Siedlec). Ważnym elementem prowadzonej polityki powinno być zwiększenie dostępu do usług publicznych oraz podniesienie ich jakości, a także wykorzystanie w gospodarce podregionu potencjału sektora rolniczego.

Wśród działań kierowanych do OSI ostrołęcko-siedleckiego na tle strategicznych kierunków rozwoju województwa, wymieniono:

Poprawę dostępności komunikacyjnej obszaru, poprzez m.in.

- modernizację połączenia kolejowego Ostrołęka – Warszawa,
- budowę autostrady A2 do wschodnich granic województwa,
- odtworzenie połączenia kolejowego Siedlce – Ostrołęka – Olsztyn w celach – umożliwienia
- rozwoju przewozów pasażerskich i towarowych.

Rozwój specjalizacji przemysłowych obszaru, w tym:

- umacnianie wykształconych specjalizacji przemysłu: energetycznego, papierniczego, celulozowego, drzewnego, maszynowego, metalowego.
- poprawę jakości i dostępności usług publicznych, poprzez:
- rozwój Uniwersytetu Przyrodniczego-Humanistycznego w Siedlcach,
- utworzenie publicznej wyższej szkoły zawodowej w Ostrołęce.

Przekształcenia w rolnictwie, w tym głównie:

- sprzężenie potencjału naukowego Uniwersytetu Przyrodniczego-Humanistycznego w Siedlcach z sektorem rolniczym subregionu w celu zwiększenia efektywności sektora rolniczego,

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

- wspieranie grup producenckich oraz klastrów, zwłaszcza w zakresie surowców energetycznych, mleczarstwa, produkcji owoców i warzyw, pszczelarstwa.

Komplementarność działań i efekty synergii możliwe są do uzyskania tylko przy współpracy pionowej, obejmującej rząd, samorząd województwa, samorządy lokalne powiatowe i gminne

oraz inne podmioty zaangażowane w realizację strategii, oraz poziomej, obejmującej wspólne inicjatywy lokalne, regionalne i międzyregionalne. Zarówno Strategia, jak i plany wykonawcze, regionalny program operacyjny oraz kontrakt terytorialny konstruowane są w oparciu

o założenie wspólnej realizacji inwestycji i działań, tak wykonawczej, jak i finansowej.

W celu osiągnięcia założonych celów, konieczne jest wdrożenie i konsekwentne przestrzeganie wewnątrzregionalnych zasad realizacji polityki rozwoju. Samorząd Województwa Mazowieckiego będzie kierował się następującymi zasadami:

- a) w celu skoordynowanego zarządzania regionem, wsparcie samorządowe będzie kierowane głównie do tych podmiotów, których inwestycja mieści się na terenie objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
- b) b) w celu koordynacji wsparcia gospodarczego, samorząd województwa uwzględniać będzie wypracowaną polityką klastrową, która powinna prowadzić do trwałego podniesienia poziomu konkurencyjności lokalnej i regionalnej przez wzrost innowacyjności przedsiębiorstw i poprawę ich pozycji konkurencyjnej,
a w konsekwencji poprzez przekształcenie się klastrów w regionalne systemy innowacji;
- c) c) w celu podniesienia konkurencyjności rolnictwa i przemysłu spożywczego Samorząd Województwa Mazowieckiego będzie kierować pomoc przede wszystkim do podmiotów z tego sektora i realizujących znaczącą część swojej podstawowej działalności w ramach grup producenckich;
- d) w celu wzmocnienia kapitału ludzkiego w obszarach peryferyjnych województwa mazowieckiego oraz zwiększenia stopnia dyfuzji pozytywnych

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

impulsów rozwojowych, samorząd województwa będzie wspierać uzdolnionych uczniów i studentów stypendiami bezzwrotnymi, pod warunkiem powrotu po zakończonej edukacji do miejsca pochodzenia i rozwijania tam działalności społecznej, naukowej lub gospodarczej;

- e) w celu podniesienia efektywności wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na rozwój, samorząd województwa będzie stosował instrumenty zwrotne równolegle z instrumentami o charakterze bezzwrotnym;
- f) w celu wzmocnienia marki Mazowsze produkty, do powstania których przyczynił się pośrednio bądź bezpośrednio samorząd województwa, oznaczone będą logo marki Mazowsze;
- g) w celu trwałego zdobywania przewagi konkurencyjnej oraz zapobiegania zewnętrznemu drenażowi kapitału intelektualnego, samorząd województwa będzie koncentrować pomoc dla innowacji podmiotów zmierzających do opatentowania wynalazku, zaś wsparcie procesu patentowania odbywać się będzie z zastrzeżeniem pozostawienia wdrożenia do produkcji opatentowanego produktu na terenie województwa mazowieckiego;
- h) w celu wzmocnienia potencjału produkcyjnego i pro-eksportowego na terenie województwa mazowieckiego, samorząd województwa będzie kierować wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw, których podstawowa działalność ma charakter wytwórczy, a produkty są sprzedawane na rynkach międzynarodowych;
- i) w celu realizacji synergicznych, kompleksowych i zintegrowanych projektów pro-rozwojowych, samorząd województwa będzie wspierać przede wszystkim wspólne inicjatywy łączące samorządy lokalne, biznes i naukę, a także inicjatywy międzyregionalne;
- j) w celu dbałości o środowisko oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów, samorząd województwa będzie wspierać przede wszystkim projekty o charakterze pro-ekologicznym, prowadzące do zachowania ładu

Strategia Gminy Wiśniew na lata 2014-2025

przestrzennego, o wysokiej efektywności energetycznej oraz o niskich kosztach użytkowania.

W perspektywie 2014-2020 zmniejszona zostanie alokacja środków z funduszy europejskich dla województwa mazowieckiego, szczególnie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dodatkowa możliwa do uzyskania przez Mazowsze kwota zależy będzie od negocjacji kontraktu terytorialnego z rządem. Mając na uwadze duże zróżnicowanie przestrzenne województwa, istotne będzie wspieranie działań skierowanych bezpośrednio do obszarów strategicznej interwencji.

W celu zwiększenia skuteczności polityki regionalnej w wymiarze terytorialnym realizowane będą instrumenty takie jak ZIT (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne) i RIT (Regionalne Instrumenty Terytorialne), których zastosowanie umożliwi elastyczne podejście do potrzeb poszczególnych obszarów regionu.

W województwie mazowieckim, w latach 2014–2020, wszystkie jednostki samorządu terytorialnego będą mogły przeznaczyć łącznie około 36 mld zł na inwestycje. Największy udział w tej kwocie będą miały samorządy gmin, powiatów i miast na prawach powiatu. Szacowana wysokość nakładów inwestycyjnych z budżetu województwa mazowieckiego w przyszłej perspektywie finansowej wynosi około 2 mld zł.

W ramach podziału środków z Programu rozwoju obszarów wiejskich, dla województwa mazowieckiego przeznaczono kwotę 3 mld zł. Ponadto do rolników z Mazowsza trafią pieniądze w ramach dopłat bezpośrednich oraz kwoty wynikające z umów wieloletnich zawartych przez ARiMR z rolnikami.

Coraz większego znaczenia nabierze aktywne poszukiwanie innych źródeł finansowania rozwoju np. poprzez przyciąganie inwestorów zagranicznych i tworzenie warunków dla rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego. Ważne w tym zakresie będzie przekazanie uprawnień samorządom województw, umożliwiającym im w pewnym zakresie prowadzenie własnej polityki podatkowej stanowiącej instrument zachęt dla inwestorów i przedsiębiorców na zasadach obowiązujących w specjalnych strefach ekonomicznych.

Istotne dla rozwoju gospodarczego województwa mazowieckiego jest również wsparcie sektora MŚP poprzez system funduszy poręczeń i pożyczek, jako lokalnych i regionalnych instytucji otoczenia biznesu. Na Mazowszu działa obecnie Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy i Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych. Pomocą w procesie rozwoju przedsiębiorczości służy również Krajowy Fundusz Kapitałowy. Systemy te z czasem niewątpliwie zastąpią dotychczasowy mechanizm bezzwrotnych dotacji na rozwój przedsiębiorczości z Regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Józef Orzyłowski